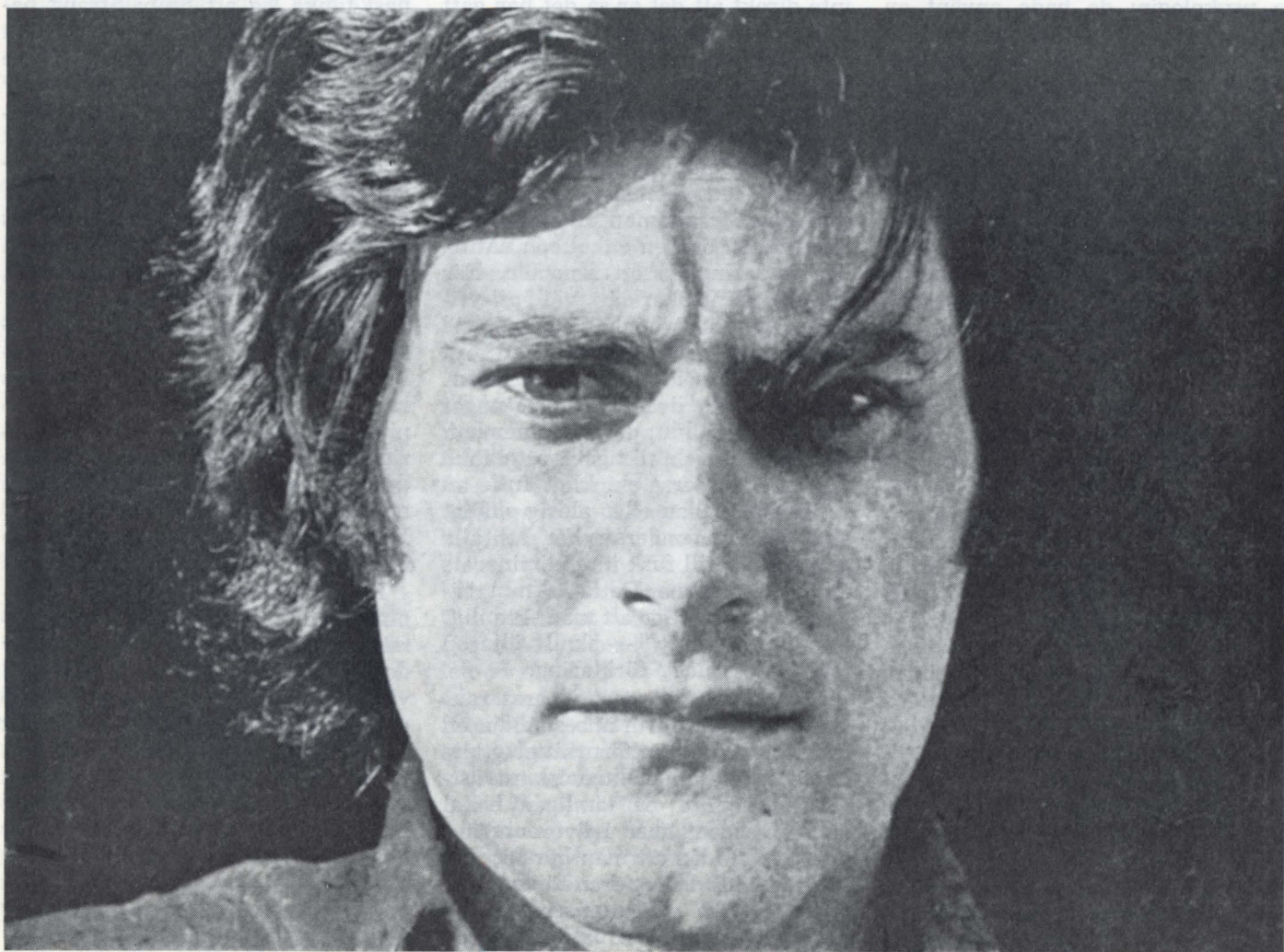

SÖKAREN

NR 2

1975

LÖSNUMMERPRIS 4:50 inkl. moms

Uri Geller — lurade han forskarna?

I förra numret redogjorde vi för innehållet i en vetenskaplig uppsats om experiment med Uri Geller, vilka utförts av två amerikanska forskare, Russell Targ, 40, och Harold Puthoff, 38. Uppsatsen har publicerats i "Nature" (i modifierad form efter kritik från tre rådgivare som tidskriften anlidade i saken). I en

ledare säger "Nature" att de båda forskarnas rapport måste vålla en hel del uppståndelse i den vetenskapliga världen på grund av slutsatsen att det finns människor som kan läsa tankar och se dolda ting. För en del personer, reflekterar ledarskribenten, bekräftar resultaten vad de tidigare trodde, andra kom-

mer att avvisa alltsammans som varande "utanför vetenskapens lagar och därför med nödvändighet oacceptabelt", men några få, som ännu inte tagit ställning, men som kanske är fler än man inser, är beredda att underkasta varje välgjord undersökning av det paranormala en kritisk granskning.

"Nature" säger klart ifrån att SRI-forskarnas redogörelse inte är ett bra arbete, men trots bristerna anses uppsatsen, som skrivits av två kvalificerade forskare, värd en kritisk uppmärksamhet, som kanske kan stimulera diskussion och forskning.

Natures tre rådgivare var ense om att uppsatsen (i dess ursprungliga form) var svag, både med tanke på försökens uppläggning och den skriftliga presentationen. Redogörelsen hade en otillfredsställande beskrivning av hur försöken exakt hade utförts; forskarna hade inte tillräckligt tagit hänsyn till etablerade metoder inom den experimentella psykologin; de hade använt en naiv och onödigt kontroversiell metod för slumpmässigt val av målbilder — att öppna en ordbok på måfå — något som parapsykologer länge har avvisat; säkerhetsanordningarna mot tänkbart fusk var vagt beskrivna. Undersökningarna, säger rådgivarna, är mer att betrakta som en serie inledande studier än som ett färdigt experiment.

En av rådgivarna avrådde från publicering, en tillstyrkte och en ställde sig tveksam. Deras kritik, här ovan kort refererad, gällde uppsatsen i dess ursprungliga form; rapporten infördes något förändrad i tidskriften. "Nature" bestämde sig alltså för att publicera. Det sägs i ledaren att den kanske viktigaste frågan är huruvida vetenskapen ännu har utvecklat kompetens för att ta itu med påståenden om paranormala ting — det gäller nu att höja kvaliteten på forskningen, så att betydande framsteg på området kan göras.

Helt naturligt har många skeptiker dykt upp med offentlig kritik av Targs och Puthoffs arbete. I tidningen "New Scientist", 17 oktober 1974, har en vetenskaplig skribent, Joseph Hanlon, i en 16 sidor lång artikel fått utveckla sina tvivel på SRI-forskarnas undersökningar.

Hanlon gör bl.a. gällande att Geller kan ha använt en miniatyrradiomottagare, dold på kroppen, och på det sättet fått informationer om de "målbilder" som han skulle återge. Till sin hjälp skulle han då ha haft en annan bedragare, som befunnit sig i forskarnas närhet (forskarnas egen ärlighet betvivlas inte). Och en sådan person kan Hanlon också peka ut! Det är Uris vän och ständige följeslagare Shipi Strang. (I forskaruppsatsen nämns han inte.)

Idén om ett så sofistikerat fusk kunde ha betecknats som en kuriositet,

men nu är det så att Uris vän dr Andrija Puharich (som skrivit boken om honom) är expert på medicinsk elektronisk apparatur och uppfinnare med 56 patent; han har bl.a. konstruerat en sinnrik radiomottagare som är så liten att den kan gömmas i en tand. Den hörs inte av utomstående, eftersom den stimulerar nerverna direkt. Helt naturligt ger detta upphov till misstanken att en sådan apparat kan ha kommit till användning vid experimenten på Stanford Research Institute. Puharich, Geller och Strang skulle enligt den hypotesen ha varit sammansvurna med syfte att lura vetenskapsmännen! Hanlon påstår inte direkt att det är så det har gått till, men det är den förklaring han tror på: han anser det mer sannolikt att de tre samverkat i ett bedrägeri än att Geller är i besittning av äkta psi-förmåga.

Joseph Hanlon talar om "Occams rakkniv", ett vetenskapligt begrepp som innebär att man alltid i första hand skall söka en enkel och naturlig förklaring på ett fenomen. För många människor är väl psytyttringar ganska triviala fenomen, väl konstaterade och ingenting att göra stor sensation av, men för dr Hanlon är det "övernaturliga" något ytterst osannolikt; därför finner han det enklare och riktigare att tänka sig ett utstuderat skickligt fusk av i historien sällan eller aldrig skådat slag. Hanlon understryker att alla möjligheter till fusk inte eliminerats av SRI-forskarna. Detta faktum, säger han, räcker för att man — enligt "Occams rakkniv" — skall välja en icke-övernaturlig förklaring.

Men frågan är om "Occams rakkniv" verkligen kan anses stödja en fuskförklaring som förutsätter ytterligt sofistikerad elektronisk utrustning. Är inte en tämligen banal ESP-förklaring mer i överensstämmelse med idén att man bör föredra en enkel förklaring framför en mer komplicerad? ESP anses ju av många vara en ofta iakttagen och väl styrkt yttring av det mänskliga psyket.

Elektronikhypotesen kan naturligtvis kontrolleras. Det bör ske snart. Det är t.ex. inte ovanligt att parapsykologins försökspersoner får underkasta sig kroppsvisitering — samma bör gälla Uri Geller.

Men kan nu alls radiokommunikation ha använts? Hur pass relevant den kritiken är kan f.n. inte avgöras av en utomstående, eftersom man inte vet om Shipi Strang verkligen var närvarande vid experimen-

ten och, ifall han var det, hur fritt han kunde röra sig i laboratoriet. (Vi skall försöka få besked om detta.) Hanlon vet tydligen ingenting om var Strang befann sig vid de olika experimenttillfällena. Men av forskarrapporten torde framgå att han inte kan ha varit närvarande överallt, där målbilderna (som Geller skulle återge) tecknades. I ett lyckat experiment satt den som tecknade målbilden inne i det visuellt, akustiskt och elektriskt isolerade rummet, och där var naturligtvis inte Shipi Strang närvarande. Vid ett annat lyckat experiment befann sig tecknaren i ett rum på 475 meters avstånd, och man kan knappast tänka sig att Shipi Strang beggett sig dit för att titta — om han varit allestädes närvarande, måste det ju ha väckt misstankar.

Kan Shipi Strang ha varit i tillfälle att vandra gång se målbilden? Kanske inte, men Hanlon skriver att det ibland kan ha gått till så att experimentatorerna på Gellers uppmaning högt beskrivit bilden (Geller ansågs ju inget kunna höra, där han satt i det isolerade rummet) varvid en hemlig radio tagit upp informationer och sänt dem till Geller. Men om man läser forskarnas rapport, finner man följande upplysning: "Målbilden diskuterades aldrig av experimentatorerna, sedan den hade tecknats ned och bragts i närheten av det isolerade rummet." Det måste betyda att de inte talade om den.

Hanlon påstår att Gellers teckningar bär prägel av att ha tillkommit efter verbal beskrivning av hur de ser ut. Geller tycks, anser han, varken ha ritat bilden eller det ord som betecknar föremålet som bilden föreställer, dvs. han tycks — för att ta ett exempel — varken ha ritat en bro så som den såg ut på målbilden eller haft ordet "bro" som utgångspunkt. Är Hanlons tanke riktig? Man tvivlar. Hur skulle Geller kunna antas teckna en bro utan att få ordet "bro" som ledning? Varför skulle inte nyckelordet ha kunnat ges honom — det vore väl det första som "spionen" skulle ha försökt sända över! — Saken är den att för att kunna göra gällande att Uri Geller mottagit verbala informationer, måste Hanlon påstå att Geller likväl inte fått veta namnet på det tecknade föremålet! Ty om man jämför målbilden bro med Gellers teckning (se bild!) förstår man att han aldrig skulle ha ritat en bro på det sättet, om han fått ordet "bro". Teckning-

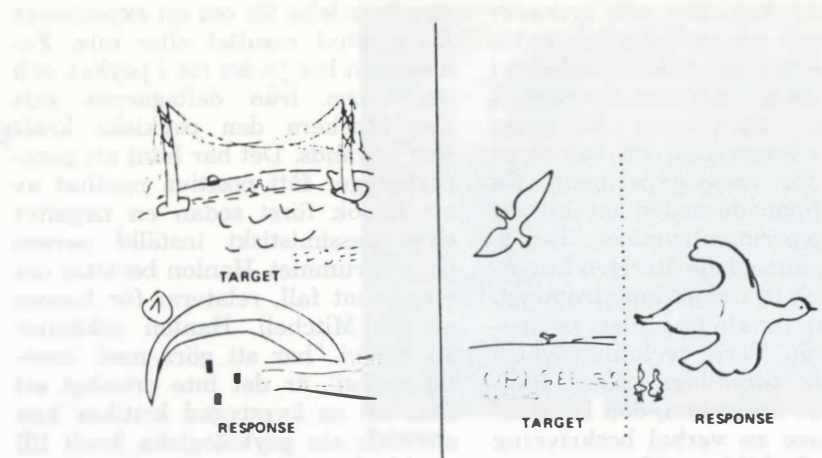
en liknar snarare en regnbåge. Och av en bild av en djävul med eldgaffel fick Geller endast fram eldgaffeln. Om han fått ordet "djävul", skulle hans teckning naturligtvis aldrig ha sett ut som den gör: ett jordklot (felaktigt) och en eldgaffel (rätt). — Att Uri Geller uppenbarligen inte ritade efter den verbala beteckningen på målbilden talar mot fusk med hjälp av radio och för att han ritat efter otydliga ESP-intryck.

Geller befann sig vid flera lyckade experiment inne i ett rum som var visuellt, akustiskt och elektriskt avskärmat. Men Hanlon är, förstås, inte övertygad om att forskarna lyckats med den elektriska avskärmningen utan påstår, med stöd av en expert, att visst skulle det gå att få radiokontakt med Geller inne i det elektriskt isolerade rummet.

Kanske har elektronisk utrustning kunnat användas — i princip — men uppenbart är att Hanlon bygger sin hypotes på gissningar: han vet inte om Strang någonsin varit i tillfälle att se målbilderna eller höra dem beskrivas.

En del av Hanlons kritik i "New Scientist" som väckt uppseende är hans påstående att Geller, vid de experiment där han gissade på läget hos tärningar i en metalllåda, kan ha använt tärningar som finns i handeln, vilka sänder ut radiosignaler med upplysning om vilken del av tärningen som är vänd uppåt. På detta svarar SRI-forskarna enligt Bryan Silcock i "Sunday Times" (här citerad efter "Psychic News") som varit i kontakt med dem, att tärningarna tillhandahölls av Stanford Research Institute (SRI) och inte visades för Geller före experimenten. Han skulle inte ha kunnat medföra en exakt likadan tärning med inbyggd radio. Dessutom visste inte Geller att tärningarna var försedda med serienummer (vilka sedan kontrollerades före och efter experimenten). Detta nämns inte i rapporten.

Joseph Hanlon har själv studerat Geller på nära håll vid ett par tillfällen. En gång böjde Uri en nyckel. "Jag kan inte påstå", skriver Hanlon, "att jag såg Uri böja min nyckel med icke-paranormala medel. Men jag kan erbjuda en förklaring som jag finner mer plausibel än hittills okända mentala krafter." Hanlon hävdar att "nycklar är förvånande lätta att böja, särskilt för en person som i likhet med Geller har starka händer. Få av oss försöker emellertid någonsin göra det, och vi antar att det är svårt."

Target = målbild; response = Gellers teckning. Från SRI-experimenten.

Nu är det emellertid många som har sett Geller böja metallföremål till synes utan att utöva något tryck på dem. Den engelska tidningen "Guardian" skriver att vid ett experiment som den gjorde med Geller böjde denne en dörrnyckel i ungefär 30 graders vinkel utan att röra vid den. Richard Scott i "Daily Mirror" säger: "Jag vill fortfarande veta hur Uri Geller böjde min British Airways-sked. Den lämnade aldrig min hand. Jag är inte övertygad av dr Hanlons rapport." "Sunday Times" vetenskapliga korrespondent Bryan Silcock påpekar att "bevis för att möjlighet till bedrägeri förelegat inte är detsamma som att bedrägeri förekommit". Maurice Barbanell på "Psychic News", London, såg hur Geller böjde en nyckel i hans hand utan att utöva någon kraft på den. Experimentet fotograferades också. Barbanell håller lätt i den breda delen av nyckeln och Geller stryker den med fingertopparna. (Citaten från tidningarna "Guardian", "Daily Mirror" och "Sunday Times" har vi hämtat från "Psychic News".)

Dr Hanlon rider en del på det faktum att de båda SRI-forskarna på förhand har trott på Gellers förmåga. En sådan inställning är riskabel, menar han. (En händelse som övertygade Hal Puthoff om Gellers paranormala krafter var, upplyser Hanlon, att Geller under en bilfärd lyckades stanna bilen utan att röra vid någonting.) Hanlon skriver att eftersom Targ och Puthoff har arbetat på grundval av donationer från enskilda (bl.a. f.d. astronauten Ed Mitchell) så måste de visa upp positiva resultat för att kunna fortsätta sin forskning med Geller. Ingen donator är villig att stödja forskning som bara ger negativa resultat. Hanlon påpekar också att idén om den kyligt saklige vetenskapsmannen

som objektivt söker sanningen inte är realistisk. I verkligheten försöker de flesta forskare att bevisa riktigheten av en hypotes som de redan har anslutit sig till. Targ och Puthoff har hela tiden varit inställda på att Geller kan prestera äkta paranormala fenomen.

Många vetenskapsmän är också lättlurade, menar Hanlon. Liksom andra människor ser de ofta vad de vill se. Många illusionister har berättat för honom att vetenskapsmän utgör en tacksam publik, eftersom de är så lätta att föra bakom ljuset. I alla händelser är det alltid svårt, för vem som helst, att avgöra vad som verkligen händer, när något händer snabbt.

Det var en "cirkusatmosfär" under alla experimenten med Uri Geller på SRI, påstår Hanlon. Geller hoppade upp och ned och skapade ett kaos omkring sig. — Man invänder att även om detta vore riktigt, kan det inte ha haft någon betydelse för de experiment där Geller befann sig ensam inne i ett fullständigt isolerat rum, troligen inte heller när han gissade på tärningar i en låda. Däremot kan Gellers oroliga beteende ha haft betydelse för att forskarna inte kunde på ett tillfredsställande vetenskapligt sätt testa hans förmåga att böja föremål.

Det har gjorts en film om arbetet med Geller på SRI. Hanlon har sett den. Han beskriver bl.a. ett lyckat test, där Geller bland tio burkar av aluminium (sådana som 35-mm-filmer förvaras i) skall peka ut den som innehåller något. Försöket går till så att han ber experimentatorerna ta undan den ena burken efter den andra tills den rätta återstår. På filmen visas hur han lyckas finna en burk som innehåller vatten i rumstemperatur och en som innehåller ett metallklot. — Att återge teck-

ningar som han inte sett lyckades Geller också väl med. Femton enkla teckningar gjordes och förseglades i kuvert, vilka i sin tur inneslöt i förseglade ytterkuvert. Kuverten låstes in i kassaskåp och valdes ut på måfå för varje experiment. En forskare öppnade sedan ett kuvert utanför experimentrummet, tittade på bilden, förseglade återigen kuvertet och gick in i experimentrummet. Medan han tänkte på bilden, tecknade Uri den. Varje teckning syntes mycket lik förebilden, säger Hanlon — men, anser han, den låg kanske närmare en verbal beskrivning av bilden än bilden själv.

Geller visas också på filmen påverka instrument på paranormal väg.

Hanlon säger att alla verkligt dramatiska händelser som filmen berättar om, skedde utanför kameran. Det påståendet ställer sig läsaren tveksam till. Det är knappast något i Hanlons egen beskrivning som styrker det. Hanlon menar också att filmen tycks visa de svagaste exemplen av varje testtyp (och frågar sig varför). Även den uppgiften förhåller sig läsaren undrande till. Det kan gälla några av testtyperna, kanske, såsom experimenten med paranormal påverkan på instrument samt gissning på tärning i metallåda — ett experiment av sistnämnda typ visas: Geller gissade rätt, men innan han visste resultatet, bad han att hans gissning inte skulle räknas, eftersom han inte var säker. Filmen uppger att Geller lyckades åtta gånger, men endast det "misslyckade" försöket visas.

Det är en bild av visserligen ärliga men tämligen okritiska forskare som Hanlon målar upp. (Targ och Puthoff sysslar vanligen med laserforskning och är framstående på det området.) Men de är inte så okritiska. Hanlon omtalar att Targ sagt sig vara övertygad om att Geller skulle fuska, om han gavs tillfälle till det. (Många som studerat psykiker har ju observerat att dessa inte sällan tar till fusk. De sätter väl en ära i att "kunna" och begagnar, medvetet eller omedvetet, de fuskmöjligheter som situationen erbjuder.)

Uri Geller har kritiserats för att han inte ställt upp för vilka undersökare som helst. Själv förklarar han det med att han inte vill studeras av personer som ser som sin uppgift att avslöja honom. Rädslan för forskare med den attityden är ju begriplig. Det är också en vanlig uppfattning bland parapsykologer att atmosfären i laboratoriet är av

stor betydelse för om ett experiment får positivt resultat eller inte. Fenomenen har ju sin rot i psyket, och negativism från deltagarnas sida kan blockera den psykiska kraft som används. Det har hänt att parapsykologer fått positiva resultat av ett försök först sedan en negativt eller pessimistiskt inställd person lämnat rummet. Hanlon berättar om ett sådant fall, relaterat för honom av Ed Mitchell. Hanlon erkänner att om vi "har att göra med 'mental energi', är det inte orimligt att anta att en övertygad kritiker kan använda sin psykologiska kraft till att blockera den sensitives (psykikerns) psykologiska kraft".

I kritiken mot Geller har det gjorts ganska stor affär av att han, som det sägs, alltid vägrar ställa upp inför professionella trollkarlar. Han är rädd för deras avslöjanden, menar man. Men kanske denna vägran, om den finns, kan ses mot bakgrund av de negativa influenser som Geller känner från kritiskt inställda personer. — SRI-forskarna hade en amatörmagiker som rådgivare, när experimenten designades, och Russell Targ är själv kunnig i trollerikonster (men, säger Hanlon, mycket närsynt).

*

Det är oss inte bekant hur mycket och vad som stått att läsa i svensk press om SRI-forskarnas arbete med Geller. När detta skrivs, i början av december, har vi endast sett en artikel i Sydsvenska Dagbladet 24 november. Den är skriven av Anders Johnsson, som sympatiserar med Hanlon. Johnsson skriver bl.a. att Geller gav upp — avstod från att gissa — i just de tre experiment, där målbilden tillhandahölls av utomstående person och var okänd av experimentatorerna. Påståendet är riktigt men missvisande. Det fanns ytterligare tre "double blind"-fall (vilket tydligt framgår av rapporten, sid 603, längst upp i högra spalten) där varken Geller eller experimentatorerna kände till målbilden, nämligen de lyckade fall där dator användes (experimenten 11—13). Om de testerna säger Hanlon att Shipi Strang mycket väl skulle ha kunnat vara närvarande i det kaos som rådde i datorrummet! Men var han det? Det vet inte Hanlon.

*

Kritiken mot parapsykologin har ju i all tid till stor del bestått i att utomstående, kritiskt inställda forskare, specialister på andra områden, har letat efter luckor i rapporternas

bevisning. Sådan kritik har ibland varit irrelevant men ibland lett till att försöksanordningarna fått förbättras. Tyvärr framförs denna kritik stundom på ett insinuant sätt (som hos Hanlon): kritikern nöjer sig inte med att kollegialt peka på brister i anordningarna, som han anser sig ha upptäckt, utan han gör också verkligen gällande att forskarna blivit lurade på grund av inkompetens. Förklaringen till detta militanta uppträdande är förstås att dessa kritiker slåss för en världsbild, de försvarar materialismen som verklighetssyn.

Något säkert tecken på att Geller fuskat kan Hanlon inte visa upp. Han nämner att åtminstone fem observatörer säger sig ha iakttagit fusk vid olika framträdanden av Geller, men han fäster inte särskilt stort avseende vid det. Och det är inte mycket att spela ut mot forskarrapporten och alla ögonvittnen som på nära håll sett Geller böja föremål till synes med paranormala medel.

I Hanlons hypoteser spelar en ständigt närvarande Shipi Strang stor roll. Men Hanlon säger inte att Strang kan ses på filmen som SRI gjort — det skulle han nog ha sagt, ifall Gellers vän varit synlig där.

Joseph Hanlon är inte utan insikter i den parapsykologiska problematiken. Och han lär tidigare en gång ha skrivit positivt om Geller. Men den slutsats han kommer till är att forskarna Puthoff och Targ inte var någon match för Uri Geller. Han lurade dem.

*

I nästa nummer publicerar vi en intervju med en av SRI-forskarna, Harold Puthoff, där han tillbakavisar Hanlons kritik.

CENTER FOR UFO STUDIES

Founded by Dr. J. Allen Hynek, who is the Director, the UFO CENTER has been established for those who wish to see positive action taken to end a quarter century of misrepresentation and misunderstanding.

Details from:

Center for UFO Studies
2623 Ridge Ave.,
Evanston, Ill. 60201, USA.

Uri Geller, Andrija Puharich och

De Nio

Av Nils-Olof Jacobson

Puharich

ANDRIJA HENRY PUHARICH föddes 1918. Han utbildade sig till läkare och har arbetat inom olika medicinska verksamheter, bl.a. elektronik som hjälp åt hörselskadade. På det och andra områden har han gjort en rad uppfinningar, och han har mer än femtio amerikanska och utländska patent. Inkomsterna från den verksamheten har tydligen gjort honom ekonomiskt oberoende och tillåtit honom att ägna sig åt fri forskning på det parapsykologiska området. Sedan flera år är Puharich inbegripen i en långdragen träta med amerikanska patentverket, som inte vill ge honom patent på en maskin som ska öka förmågan till utomsinnlig varselblivning. Man kan ju inte ge patent på en apparat som ska öka något som inte finns...

Puharich har på det parapsykologiska området arbetat ingående med några kända medier och även undersökt den brasilianske "psykiske kirurgen" José Arigo. Han har tidigare skrivit ett par böcker, *The Sacred Mushroom* (se Sökaren 10/71) och *Beyond Telepathy*. Tydligen har han alltid arbetat på egen hand utan kontakt med den mer etablerade parapsykologin; han är inte heller medlem i *Parapsychological Association*, den internationella samslutningen av "erkända" parapsykologiska forskare. Jag vet inte om det beror på att han aldrig har brytt sig om att söka medlemskap eller om P.A. inte vill ha med en sådan vildhjärna som Puharich. Efter att ha lanserat Uri Geller, och än mer efter sin senaste bok, är han knappast riktigt rumsren i konventionella vetenskapliga sammanhang.

Om Uri Geller har Puharich nämligen skrivit en bok, som nu har översatts till svenska under titeln *Mysteriet Uri Geller* (Askild & Kärnekull 1974, 228 sidor, pris hft ca 42:50 inkl. moms).

Boken skildrar de händelser i Puharichs eget liv som ledde fram till att han träffade Uri Geller i augusti 1971, vad som hände under deras första möten i Israel och sedan fram till mars 1973. Jag ska inte försöka referera innehållet — händelseförloppet är mycket komplicerat, och bokens disposition är ganska rörig och svåröverskådlig.

Vi kan dock få hjälp av en artikel som Puharich publicerade i tidskriften *Psychic* i juni 1974, till utgivningen av bokens amerikanska upplaga. Han ger där en koncentrerad överblick över bokens innehåll, och beskriver bl.a. de olika typer av fenomen som Uri Geller enligt hans mening har åstadkommit under kontroll av eller i närvaro av kända vetenskapsmän. Det rör sig om telepati, klärvoajans och en mångfald variationer av inverkan på fysiska föremål: att utan beröring få visarna på armbandsur att röra sig onormalt och få en trasig klocka att gå, att reparera en trasig elektronräkna-re utan att öppna den, att åstadkomma onormala bilder på film i en annans kamera (på liknande sätt som Ted Serios) att böja metaller i form av skedar, knivar, nycklar utan muskelkraft och ibland utan beröring, att utplåna inspelningar på videotape, att få föremål att försvinna från ett ställe (ibland från förseglade skrin) och dyka upp på ett annat.

När Puharich började studera Uri Geller hade han närmast hypoteser hämtade från fysiken som förklaring till fenomenen, men vad som hände fram till november 1971 fick honom att överge "alla fysikalistiska hypoteser inom den kända vetenskapen". Så, den första december 1971, hände något avgörande. "Under ett rutinmässigt hypnosförsök med Uri Geller uppenbarade sig en röst från honom eller från en plats nära honom, en röst som förklarade sig representera en kraft från yttre rym-

den." I boken beskriver Puharich i detalj vad som sedan hände, och hur han så småningom fick fram en metod för att kommunicera med dessa utomjordiska väsen:

"Den metod som jag slutligen utarbetade för tvåvägskommunikation är helt elektronisk. Jag placerar en Sony TC 120 bandspelare på ett bord mellan Uri och mig. Vi sitter bara och iakttar den. När inspelningsknapparna trycks ner av en osynlig "hand", följer vi inspelningen genom örontelefoner eller högtalare. Vi hör en röst som spelas in på bandet, och vi ställer frågor som också spelas in på bandet. Hela samtalet är på engelska, och det kan vara från några minuter upp till flera timmar. När samtalet är slut skriver jag ut informationen från bandet. Så snart som utskriften är färdig försvinner kassetten fullständigt från bandspelarens inre, av sig själv. Ingen bandinspelning av sådana röster har tillåtits bli kvar. Emellertid används också andra sätt att ge information, särskilt i brådska situationer. Det kan vara via telefon, radio, brev (hand- eller maskinskrivna), telegram, television."

En stor del av boken beskriver händelser i Puharichs liv som orsakas av dessa utomjordiska väsen. Redan den korta beskrivningen av inspelningarna ger flera exempel på vilka fullkomligt otroliga, orimliga händelser det gäller. Utifrån vår vanliga världsuppfattning måste sådana berättelser vara lögnaktiga, eftersom det som skildras helt enkelt inte kan ha inträffat. Puharich måste alltså vara en lögnare och bedragare som skriver denna science fiction-historia för att tjäna pengar. Alternativt tror han själv på vad han berättar, och i så fall är han en galning som lider av hallucinationer och vanföreställningar. Dessutom lider han uppenbarligen av storhetsvansinne — ett avsnitt i boken hand-

lar om hur han på order av rymd-varelserna tillbringar flera dagar i bön för att förhindra ett nytt krigsutbrott i mellanöstern. Något krig bröt inte heller ut den gången.

Hur kan vi då vara så säkra på att vår allmänt accepterade världs-uppfattning är fullständig, att den riktigt beskriver alla aspekter av verkligheten? Hur kan vi vara så säkra på att det som skildras i boken inte kan ha hänt? Det finns trots allt en del indicier på paranormala händelser i Uri Gellers omgivning. Det finns trots allt en del indicier på att vår vanliga världsbild inte är helt fullständig.

Hurdana är då de väsen som Puharich säger sig kontakta via bandspelaren, de som ingriper så drastiskt i hans och andras liv? Om det får man verkligen ingen klar bild av bokens framställning. Varelsernas motiv och avsikter är grumligt uttalade och förefaller ibland själv motsägande. Ibland verkar deras handlande helt förvirrat, ibland som ett stort skämt. En bidragande orsak till detta kan vara att det gäller flera olika slags varelser. Puharich delar i Psychic-artikeln in dem i fyra klasser:

"Jag ska räkna upp de klasser av varelser som har kommunicerat hittills på detta sätt. Jag har aldrig sett någon av dessa kommunikatorer, och min lista grundas på de beskrivningar av sig själva de ger i bandspelningarna.

I. Robot-datorer ombord på olika rymdskepp med olika identifierande namn, så som Rhombus 4-D, Spectra, m fl. Rösten på bandet är klart lik syntetiskt tal.

II. Levande väsen som säger att de liknar människor till utseendet och är från en planet de kallar Hoova, som finns utanför Vintergatan. Den inspelade rösten liknar mänskligt tal.

III. Levande väsen som existerar miljoner ljusår i framtiden.

IV. Andra väsen som inte identifierar sig själva."

(Hur ett väsen kan existera "miljoner ljusår i framtiden" kan jag inte förstå, eftersom "ljusår" är ett längdmått och inte ett tidsmått.)

Puharich säger sig själv vara långtifrån klar över alla avsikter som dessa väsen har. En hel del information säger han sig ha fått utöver vad som berättas i boken, men tills vidare under tystnadsplikt. Det mottagande som denna bok får skulle avgöra om och när nästa bok, "Kunskapens Bok", kan publiceras. I så fall kan det dröja länge — jag

vet inte vilket mottagande boken har fått utomlands, men samtliga svenska recensioner jag hittills har sett har varit helt nedgörande. Man har dömt ut Puharich som en galen världsfrälsare.

Själv finner jag det svårt att ta ställning till väsendena från Hoova och deras ärende. I min egen världsbild ingår dock att universum är fullt av liv och därmed av levande väsen på ett oändligt antal utvecklingsnivåer. Somliga av dessa väsen har för närvarande fysiska kroppar, andra har det inte. Somliga är på olika sätt längre utvecklade än vi själva och har förmågor som vi ännu inte har utvecklat. Puharich skriver i Psychic-artikeln:

"Alla de fenomen som uppträder kring eller är produkter av Hoovas avancerade idéer, vetenskap och civilisation. De tycks ha löst alla problem som nu plågar jorden och dess innevanare. Jag vill påstå att deras stora bedrifter grundas på tre vetenskaper okända för människan:

1. Förmågan att orsaka föremål att försvinna, förflyttas och dyka upp någon annanstans.

2. Total kontroll över biologiska system, från formgivning, reproduktion och helande, till inprägling av känslor och tankar.

3. Förmågan att färdas genom tiden (på det sätt som vi färdas ge-

nom rummet) i vad vi skulle anse vara noll-tid ('no-time')."

Jag kan väl tänka mig att det finns högre utvecklade väsen i universum som verkligen kan kommunicera med känsliga individer på det plan där vi finns. Om några av dem verkligen åker omkring i ett rymdskepp med namnet Rhombus 4-D eller bor på en planet kallad Hoova vet jag inte, det får förbli en trosfråga. Jag vet inte heller något om vilka skäl de kan ha att intressera sig för en liten planet så långt hemifrån — t.o.m. i en annan galax.

Det kan tänkas att Puharich som han själv tror har fått kontakt med väsen på flera olika nivåer, men kanske några av dem är ganska primitiva och jordbundna väsen som har tagit upp den rymd-farar-jargong som förekommer i vissa kretsar på planeten jorden. Kanske andra av dem, exempelvis "de nio" som tycks vara den mest konstanta gruppen, verkligen är högt utvecklade väsen som på något sätt övervakar vad människorna har för sig på jorden.

Efter att ha träffat Puharich och läst en del av hans övriga produktion är jag inte omedelbart beredd att bara avfärda honom som en bedragare eller galning. Jag finner hans bok om Uri Geller och De Nio ganska fascinerande.

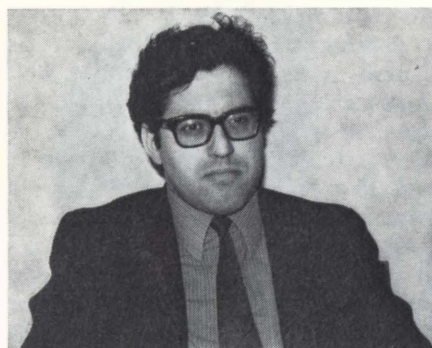
SANNINGEN

För kärlekens skull är allt till det ändliga såväl som det oändliga — allt, som vi ser under dagen, och allt, som vi ser under natten, och Tao som vi anar i den innersta kärnan av varje ting. För kärlekens skull längtar himmelen att bli jord och gudarna att bli människor.

O Orfeus. O Eurydike. Jag vill stiga ner till min Broder och rädda honom från dödsriket, ty kärleken är hög och ofattbar. I eldvirvlar är den insvept och dess djup har ingen botten.

Lyssna, o Broder Människa. Sanningen om kärleken är den högsta sanningen och utan den finns det ingen sanning.

Ingeborg Jonsson

Franko Luin

Ett av vår tids stora problem är ju bristen på enighet mellan världens nationer. Svårigheten att nå samförstånd kan hänga samman med de politiska ledarnas, och folkens, bristande kännedom om förhållanden och tänkesätt i varandras länder. Kanhända, om det funnes ett världsspråk — vid sidan av modersmålen — som förstods av alla människor, att möjligheterna till samförstånd och till meningsfulla, berikande kontakter över språk- och nationsgränserna skulle öka.

För närvarande är det framför allt engelskan som fungerar som världsspråk. Engelska är vetenskaparnas, de "lärdas", internationella språk — på samma sätt som latinet en gång var det — men utbrett bland alla människor över hela världen har det inte blivit. Flera språk konkurrerar fortfarande med engelskan: kanske framför allt franskan och ryskan. I Östeuropas kommunistländer vill man inte gå in för engelska, utan föredrar ryska, och i hela Sydamerika talar man spanska (samt i Brasilien det närbesläktade portugisiska språket). Engelskan är dessutom svår att lära; den innehåller en mycket stor mängd ord, och uttal och stavning är svåra. — Varje tungomål som utbreder sig över världen för också med sig åtskilligt av ursprungslandets speciella kultur och tänkesätt — vilket vi i Sverige blivit utsatta för genom mångfalden av engelska och amerikanska TV-program, filmer, böcker, tidningar och tidskrifter, som påverkat oss i engelsk-amerikansk riktning. Ett nationellt språk är aldrig bra som internationellt språk.

Den polske läkaren och språkmannen Ludwig Zamenhof (1859—1917) skapade ett konstgjort språk, esperanto, som han hoppades skulle uppfylla alla krav på ett världsspråk. Och esperanto talas och skrivs i dag av många människor över nästan hela världen — det finns

också en rik esperanto-litteratur — men något språk för alla har det ju inte blivit — långt mindre än engelskan.

*

Vi talar med Franko Luin i Tyresö, som är vice ordförande i Svenska Esperantoförbundet. Han säger att engelska fungerar som världsspråk endast inom vissa gränser — rätt bra, förutom i de engelsktalande länderna, i Skandinavien och i Holland — men därutöver mycket sämre. Det förstås ofta av högt utbildade personer, men inte av folk i gemen i någon större utsträckning. Endast en elit i de olika länderna kan engelska.

— Vi esperantister vill, säger Franko Luin, att det skall finnas ett internationellt språk som alla kan tala och skriva: ett språk som är lätt att handskas med vid sidan av modersmålet och som obligatoriskt lärs ut i alla skolor. Esperanto är utformat med tanke på att det skall vara lätt att lära: stavningen är helt ljudenlig — man har alltid samma tecken för samma ljud — och grammatiken är lätt med blott 16 grundläggande regler. Esperanto började med omkring 2.000 ord — nu är det lika utvecklat som de västerländska kulturspråken ifråga om antalet ord. Det skapas ständigt nya ord efter bestämda regler, och eftersom esperanto är ett språk för internationella kontakter är det ingen risk att det uppstår dialekter med egna uttrycksätt (meningen är ju t.ex. inte att svenskar skall tala esperanto med varandra).

Hur är esperanto uppbyggt?

— Zamenhof undersökte vilka ord som är gemensamma för främst de europeiska språken — deras gemensamma språkliga arv — och dessa ord, som ofta kommer från latinet, lät han utgöra stommen i det nya språket. Eftersom latinska ord är kärnan i esperanto, liknar det italienskan (som uppkommit ur la-

ESPERANTO —

en väg till internationellt

samförstånd?

tinnet) — det är melodiskt som italienskan t.ex. Men grammatiken har inte så stora likheter med de europeiska språken, utan är enklare.

Av en ordstam kan man i esperanto bygga tio-tjugo nya ord endast genom tillägg av ändelser. Litenhet t.ex. uttrycks alltid på samma sätt genom tillägg till vilken ordstam som helst. Så man behöver inte lära sig ett så stort antal ord som i t.ex. svenskan och engelskan.

Hur många esperantister finns det?

Franko Luin upplyser att det rör sig om cirka 2.000 organiserade i Sverige. Men det är betydligt fler som har lärt sig språket, i studie-cirklar på kvällarna eller på egen hand genom att köpa en lärobok i bokhandeln och själv läsa igenom den.

I hela världen finns omkring 40.000—50.000 organiserade esperantister. För närvarande är det ett ökande intresse för detta språk i Östeuropa. Där förekommer obligatorisk undervisning i en hel del skolor. (President Tito talar esperanto. Han säger att "de intellektuella, alla med utländska kontakter, men framför allt arbetarna borde lära sig esperanto".) Men det finns esperantokunniga i flertalet av världens länder, dock mest i Europa.

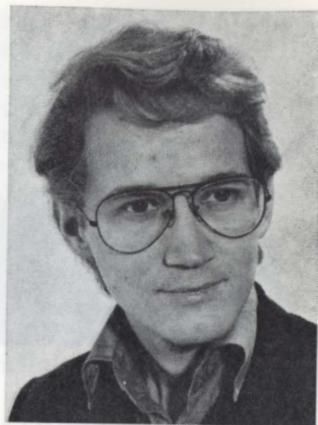
Men, Franko Luin, tror du att esperanto någonsin blir vad dr Zamenhof hoppades på: ett språk för hela världen?

— Ja, men det kommer att ta tid. Esperantorörelsen har ju ingen politisk makt bakom sig, som t.ex. de engelska, franska och ryska språken. Men bl.a. socialistiska rörelser i flera länder har uttalat sig för esperanto. Nyligen har de italienska socialdemokraterna i ett brev till socialistiska partier i flera länder föreslagit att esperanto bör bli de socialistiska partiernas och arbetar-

Forts på sid 22

DET

UPPREPBARA EXPERIMENTET

Rolf Ejvegård hävdar i Sökaren nr 9, 1974, "att tanken på upprepbara försök är väsensfrämmande för parapsykologin". "Avsaknaden av upprepbara försök är alltså enligt min mening inte en allvarlig brist hos parapsykologin utan en av dess förutsättningar", skriver han vidare.

Det är en åsikt som inte bör få stå oemotsagd, även om man kan känna sympati för mycket av vad Ejvegård i övrigt skriver, och även om artikeln är värd ett erkännande för flera förtjänster, framför allt att den för en svensk publik informerar om W. J. Levys bedrägeri vid det parapsykologiska laboratoriet i Durham.

Ejvegårds åsikt är onekligen betydligt mer originell än det mer konventionella kravet på ett upprepbart experiment. Nästan alla parapsykologer synes vara överens om att ifall man verkligen skulle få fram ett upprepbart experiment, som demonstrerade något av psi-fenomenen, borde det leda till ett allmänt erkännande av det fenomenets existens. Det enda som brukar skilja parapsykologer åt är att kravet på ett upprepbart experiment kan framföras mer eller mindre högröstat. Min egen åsikt är också den konventionella, nämligen att ett upprepbart experiment skulle föra parapsykologin ett avgörande steg framåt, både vad gäller praktiskt experimenterande och förklarande teorier. Ejvegård anför också ett citat, två gånger till och med, ur en tidigare artikel under mitt namn* (Sökaren 6, 1974). Vad jag egentligen skrivit i min psykologexamensuppsatts som avslutning på en genomgång av de invändningar som riktats mot parapsykologin, är följande (här i övers. från eng.):

"Det finns slutligen två invändningar av en mer principiell karaktär. Den ena är att det inte finns

något upprepbart experiment i parapsykologin. Det är olyckligtvis sant, och det leder över till en viktig uppgift hos den nutida parapsykologin. Vissa anser att ett enda 'säkert' undantag från de normala perceptionsreglerna är ett definitivt bevis för att psi existerar. Jag är mer benägen att hålla med dem som kräver ett upprepbart experiment. Även om det kan finnas föga tvivel om att paranormala fenomen existerar, kan de inte anses slutgiltigt bevisade, förrän ett upprepbart experiment har producerats" (s. 8). Detta skrevs för ett år sedan. Det senaste årets händelser, bl.a. just den olycksalige Levys förhållanden, är inte direkt ägnade att minska de eventuella tvivel som funnits, och nu skulle jag vilja lämna frågan ännu mer öppen och säga att vissa skäl talar för att psi-fenomenen existerar och andra talar för att de kanske inte existerar.

Vad är sanning?

I alla århundraden har människan grubblat och tänkt över olika frågor. Det är inte bara svaren, som bytt form och färg. Även frågorna har förändrats, men framförallt är det kännetecknen eller kriterierna för det enda sanna som ändrats. Sådana kriterier kan vara att det är sant, som står i Aristoteles' skrifter; eller det är sant, som man kan se med sina egna ögon; eller det är sant, som är logiskt sammanhängande. Även inom den moderna vetenskapen fortgår en ständig diskussion om vilka kriterier som är de lämpligaste. Diskussionerna kan ibland vara livliga och fyllda av motstridiga uppfattningar, men som väl är finns ändå en viss samstämmighet. Inga av dessa kriterier kan egentligen "bevisas". Inte ens kriteriet att ett

vetenskapligt resonemang bör vara logiskt sammanhängande kan egentligen bevisas logiskt. Det är helt enkelt tämligen allmänt accepterat bland vetenskapsmän (däremot inte bland exempelvis Zen-buddhister). Det finns andra kriterier för god vetenskap, och trots att de inte är vare sig "deduktivt eller induktivt" bevisade, är det ändå de mest accepterade kriterierna för "det enda sanna" eller för god vetenskap, som skiljer en vetenskapsgren från en pseudovetenskap. Det är därför något förvillande, även begreppsmässigt, när Ejvegård hävdar, att kravet på ett upprepbart experiment inom parapsykologin bara är en "sanning genom upprepning", en i nedvärderande mening "etablerad" eller "accepterad" sanning. Enligt min mening är det varken en sanning eller en osanning. Formellt är det bara ett liknande kriterium, ett kännetecken för när något kan anses väl belagt "vetenskapligt".

En förutsättning för att dessa kriterier skall vara användbara är givetvis att de är något så när allmänt accepterade. Om olika kriterier används, kan en forskare avfärda till och med en annan forskare som ett dåligt skämt. Jag vill inte påstå att kravet på upprepbara resultat är ett helt allmänt accepterat kriterium för god vetenskap, men det är ett kriterium, som åtminstone är ganska vanligt, när det gäller de experimentella vetenskaperna.

Det finns dock vetenskapsteoretiker, t.ex. A. Kaplan (The Conduct of inquiry, Chandler, Pennsylvania, 1964, s. 127), som erinrar om att mycken forskning arbetar med fenomen, som inte kan upprepas, t.ex. stjärnexplosioner, jordbävningar och krigsutbrott. En parapsykolog kan då hävda att psi-fenomen är av samma natur. Den enda svårigheten är att ingen tvivlar på att jordbäv-

ningar då och då förekommer, men det finns många som tvivlar på existensen av psi-fenomen. Som alternativ till det upprepbara experimentet vill Ejvegård sätta ett enstaka försök, som är "i detalj genomtänkt. Ingenting får lämnas åt slumpen. Alla tänkbara faktorer måste hållas under kontroll." Finns det då något enda sådant experiment, där nästan alla parapsykologer är ense om att ett psi-fenomen är demonstrerat? Som Martin Johnson påpekar i Sökaren 8, 1974 (sid. 2) är det knappast fallet: "Vad jag kommer fram till är att det inte tycks finnas någon som helst samstämmighet om vilket eller vilka experiment som kan anses vara goda, 'vattentäta', eller konklusiva." Om man därför släpper kravet på ett upprepbart experiment, uppstår stora problem, när det gäller att avgöra vad som krävs för att slutgiltigt bevisa existensen av psi-fenomenen. (Detta diskuteras mer nedan.)

Fusk och upprepbarhet

Ett av Ejvegårds huvudargument är att kravet på upprepbarhet skulle leda till frestelser att fuska. Det är dock inte hållbart. Dels skjuter argumentet vid sidan av målet, dels är det ett helt bakvänt resonemang, förmodligen beroende på en oklarhet om vad upprepbarheten innebär. Jag sympatiserar helt med Ejvegård i hans allmänna inställning att man bör minska frestelserna för försöksledaren att producera resultat genom bedrägeri. Problemet med bedrägeri har givetvis inte blivit mindre efter avslöjandet av Levy, vilket kan sägas ha skakat den parapsykologiska "världen". Dessa frestelser kan utan tvekan göras mer eller mindre påträngande, och som det är för närvarande, kan de ofta vara högst påtagliga; tidskrifter kräver signifikanta avvikelser för att publicera ett experiment; en institution kan kräva att en forskare producerar intressanta resultat för att han skall få behålla sitt arbete osv. Att säga att kravet på ett upprepbart experiment leder till att frestelserna för bedrägeri ökar skjuter emellertid vid sidan av målet. Det är inte i första hand viljan att få fram ett upprepbart experiment, utan det är dessa krav att överhuvud producerar paranormala resultat, som kan bli för frestande och för påfrestande. Det är då helt oväsentligt om det gäller en upprepning av ett tidigare resultat eller om det

gäller en ny frågeställning. Det vore önskvärt att dessa ibland nästan orimliga krav minskades. Det kunde ske genom att större vikt fästes vid principiella metoder, experimentens design och kvalitet, oberoende av om de gett signifikanta avvikelser från slumpförväntan osv. Det kan nämnas att när det gällt trebetygsuppsatser och psykologexamensuppsatser i parapsykologi i Lund, så har ingen höjt på ögonbrynen för att resultaten blivit helt slumpmässiga. Det har varit helt irrelevant för godkännandet av uppsatserna. Det behöver i och för sig inte utesluta möjligheterna av fusk eller åtminstone självbedrägeri. Ett experiment "utan resultat" blir ju gärna påfallande meningslöst; det kan kännas litet snopet att konstatera t.ex. att studenter tydligen inte kan se bilder i slutna kuvert. När det gäller bedrägeri, förtjänar att nämnas att parapsykologin, som förmodligen den enda av alla vetenskapsgrenar, faktiskt utarbetat metoder för att minska riskerna för bland annat bedrägeri, framför allt genom den så kallade två-experimentator-planen, där den ene försöksledaren automatiskt kontrollerar den andre. I Levys fall har den tydligen inte använts — åtminstone inte honom medvetet...

Att påstå att viljan att få ett upprepbart experiment skulle vara en bidragande orsak till att bedrägeri uppkommer är emellertid mindre än en halvsanning. Det är i grunden ett helt bakvänt resonemang, eftersom det upprepbara försöket förmodligen är det enda, som har möjlighet att en gång för alla göra slut på farhågorna för bedrägeri som en alternativ, betydelsefull förklaring till huvudresultaten inom parapsykologin. Även om krav på signifikanta resultat kan inleda en forskning i frestelse, är det till och med definitionsmässigt orimligt att säga att det är just kravet på det upprepbara experimentet, som utgör frestelsen. Det ligger nämligen enligt min mening i definitionen på ett upprepbart försök att det skall vara upprepbart av en annan försöksledare, och det är just därför, som fusk sällan är ett påträngande problem inom andra vetenskaper. Om ett visst resultat inte kan upprepas av andra forskare mister det så småningom av sig självt allt intresse. På det sättet tar man udden av såväl fusk som många andra möjliga felkällor. Ett upprepbart experiment bör därför inte vara bundet till en viss försöksledare. Det kan på sin

höjd vara bundet till en viss försöksperson, som fallet var med tjecken Stepanek, som före 1968 var med om experiment med ett stort antal försöksledare. Många hoppades att man skulle kunna börja tala om ett upprepbart försök, men det tycktes den ryska invasionen sätta stopp för. Redan beroendet av en viss försöksperson måste dock kännas otillfredsställande, då förmågan lätt kan försvinna, även om den en gång funnits.

Om det vore så att signifikanta, "upprepbara" resultat inom parapsykologin vore bundna till en viss försöksledare, vore det i och för sig inte ointressant, men försöksledaren skulle så att säga automatiskt förvandlas från försöksledare till försöksperson, och en eller flera nya försöksledare skulle krävas för att garantera att allt gått rätt till. När det gäller försökspersoner, vill jag nämligen påstå, att det är orimligt att kräva att de skall avstå från att fuska, om de kan. Det är försöksledarens uppgift att utesluta sådana möjligheter, och man undviker därigenom för försökspersonen förolämpande misstankar eller pinsamma avslöjanden. Ansvar för att fusk kunnat förekomma får bäras av försöksledaren. Om ett resultat påverkats genom ohederlighet från försöksledaren själv, är fusk ett för milt uttryck; det är då fråga om bedrägeri. Resultatet av ett experiment, som saknat försöksledare, som fallet var med Uri Gellers TV-framtädnade i Sverige, kan efter detta resonemang anses sakna egentligt intresse för en parapsykolog, annat än som uppmaning att genomföra kontrollerade experiment.

Psi och upprepbarhet

Ejvegård påstår att upprepbarheten är väsensfrämmande för parapsykologin och anför vissa argument. Han säger bland annat att om ett parapsykologiskt fenomen kunde demonstreras vid behov, så vore det inte längre en del av parapsykologin. Här kan han mycket väl ha rätt! Erfarenheten har visat hur parapsykologin kunnat intressera sig för ett visst fenomen, och när det har kunnat upprepas eller förklaras, så har det upphört att tillhöra parapsykologin. Så var fallet med hypnosen under 1800-talet, "hudläsning" under tidigt 1900-tal, och i våra dagar kan man göra jämförelser med t.ex. Kirlian-fotografierna eller slagrute fenomenet. Vad gäller det sena-

re, lär man ha visat att slagrutemän kan vara känsliga för mycket små förändringar i jordens magnetfält, av den storleksordning som kan åstadkommas av ett underjordiskt rinnande vattendrag. Om det är förklaringen, så faller fenomenet onekligen utanför parapsykologins intresseområden; det kan då förklaras genom en elektromagnetisk överföring. Om man på samma sätt kunde demonstrera t.ex. prekognition, närhelst en forskare ville det, skulle det nog leda till en riktig forskningsexplosion, inte bland parapsykologer i första hand, utan snarare bland forskare inom områden som relativitetsteori eller kärnfysik. Men är det inte det som är så fascinerande med parapsykologin, att den har ett slags avantgardeposition bland vetenskaperna och undersöker fenomen, som ännu inte är förklarade? Man kan alltså tänka sig att parapsykologin successivt sällar bort det som blir förklarat. I en obestämmd framtid kunde det då leda till att endast sådana fenomen återstod, som faktiskt inte existerar; alla andra vore förklarade. Parapsykologin skulle av den anledningen inte komma att försvinna, därför att det säkert vore ytterst svårt att bevisa att de återstående fenomenen inte existerar. Det är givetvis inte uteslutet att parapsykologin redan uppnått detta stadium. Med tanke på de ganska "omöjliga" fenomen som återstår, är det inte alls otroligt. Om man däremot tror att ytterligare något av psi-fenomenen existerar, t.ex. telepati eller prekognition, bör nog parapsykologin ändå försöka att visa att de är upprepbara, även om parapsykologin riskerar att därmed förlora monopolet på intresset för dem, en risk som för mig verkar allt annat än avskräckande.

Under förutsättning att fenomenen existerar är det vidare svårt att förstå varför det skulle vara "väsensfrämmande" för dem att principiellt vara upprepbara. Att påstå något sådant är nästan detsamma, som att hävda att de inte existerar. Vissa av Ejvegårds resonemang tycks också förutsätta att psifenomenen inte existerar. Det gäller särskilt hans åsikt, att man principiellt bör bli misstänksam, om någon får en lång serie lyckade försök. Varför det? Varför kan man inte bli misstänksam redan vid det första försöket, vilket vore det logiskt konsekventa? Visserligen är det lättare att påvisa fusk eller andra alternativa förklaringar, om ett försök upprepas flera gånger, och det har också skett i

många fall, men det är naturligtvis en helt annan sak.

Man kan inte heller säga att det är "väsensfrämmande" för psi-fenomenen att vara upprepbara med hänvisning till psykets allmänna fluktuationer e.d. Det är visserligen sant att människans psyke är högst föränderligt. Det leder också till att ett beteendevetenskapligt experiment kan vara svårare och besvärligare än ett rent fysiskt, men ingen forskare på detta område skulle av den anledningen få idén att huvudresultaten principiellt inte vore upprepbara. Dessa fluktuationer sker ju allt annat än slumpmässigt, och det är en av psykologins uppgifter att påvisa deras lagbundenheter, t.ex. i en inlärningskurva eller vid ändrade affektions- och motivationstillstånd osv. Om man kunde påvisa liknande fluktuationer för psi-fenomenen, vore det naturligtvis fullt tillräckligt att demonstrera detta i ett upprepbart experiment. Ingen skall heller tro, att ett upprepbart experiment skulle behöva vara upprepbart i 100 procent av fallen. T.o.m. kemiska experiment kan misslyckas ibland, som många säkert minns från skoltiden. Inom parapsykologin skulle graden av upprepbarhet förmodligen bli blygsam, men det bör vara så att grundliga undersökningar skulle visa varför ett experiment misslyckats, inte som det nu är inom parapsykologin, där tillräckligt grundliga undersökningar ofta visar en alternativ förklaring, när ett experiment anses ha "lyckats".

Om man verkligen inte skulle få fram ett upprepbart experiment, så vore en närliggande förklaring onekligen att fenomenen inte existerar.

Existerar psi i n t e ?

Om man är beredd att tänka sig möjligheten att psi-fenomenen existerar, trots att de i grunden är högst revolutionerande, borde man då inte också vara beredd att tänka sig möjligheten att de inte existerar, vilket inte alls vore särskilt revolutionerande? Om man går till verket fredsfrött, bör man nog acceptera båda möjligheterna. För en forskare gäller det inte i första hand att bevisa något han redan vet, utan att utforska hur något förhåller sig. Parapsykologen behöver inte bevisa att psi-fenomenen existerar utan endast undersöka om de existerar.

Ett upprepbart experiment skulle slutgiltigt bevisa att psi-fenomenen

existerar. Det ligger däremot i sakens natur att det är mycket svårt att bevisa att något inte existerar. Man kan ändå nämna vissa förhållanden, som då skulle gälla. För det första skulle ett upprepbart experiment inte kunna fås fram. För det andra skulle det bli signifikanta avvikelser från slumpen endast vid enskilda experiment, och för vart och ett av dessa borde ett tillräckligt noggrant studium kunna påvisa en eller flera alternativa förklaringar. Det vore lätt att räkna upp åtminstone ett par dussin möjliga förklaringar till avvikelserna. Ju mer man visste om experimentet desto större chans skulle det vara att påvisa en alternativ förklaring. Detta är faktiskt ofta fallet, när det gäller parapsykologiska experiment. Ett sätt kunde vara att studera hur det går till, när det upprepas, så som fallet var med Levy. Ofta upptäcker man en alternativ förklaring redan genom att läsa den ursprungliga experimentrapporten i detalj. Som exempel kan nämnas en serie mycket kända ryska experiment av L. L. Vassiliev. De gick ut på att få en försöksperson att falla i sömn genom en telepatisk suggestion. I referat av experimenten kan man läsa att detta lyckades i 80—90 procent av fallen e.d., vilket låter mycket imponerande. Av den fullständiga rapporten framgår dock att dessa försökspersoner föll i sömn även utan telepatisk suggestion under de speciella omständigheter som rådde, och då förlorar huvuddelen av deras experiment allt intresse, bl.a. de experiment som gjordes på långt avstånd mellan Leningrad och Moskva.

Ofta framgår det dock inte direkt av en redogörelse om alternativa förklaringar finns. Man kan bara märka att det kanske inte står talat om vissa säkerhetsåtgärder, som borde stå omnämnda. I regel tar man då inte fel på att dessa säkerhetsåtgärder inte heller är vidtagna. Det är oftast svårt att själv skaffa fram råmaterial, att skriva och fråga experimentledarna osv. Vad skulle hända om man verkligen gjorde det? Ja, om fenomenen inte existerar, borde en grundlig undersökning kunna påvisa någon möjlig alternativ förklaring. Det är därför den engelske filosofen Hansels penetrerande av ett av de s.k. "avgörande" experimenten inom parapsykologin är så betydelsefullt. Antalet sådana experiment är ganska ringa (om det alltså överhuvud finns någon samstämmighet bland para-

psykologer) och han valde att göra en studie av de s.k. Pearce-Pratt-experimenten. Han gjorde en särskild resa till USA. Han intervjuade alla inblandade. Han skaffade fram ritningar över husen och över de ombyggnader som gjorts. Och hans efterforskningar gav resultat. Han upptäckte att ovanför dörren till experimentrummet fanns ett litet fönster och, kortfattat uttryckt, att inget hindrade att försökspersonen tagit sig dit och ställt sig och tittat in. Skulle något liknande kunna upptäckas om man gjorde lika grundliga undersökningar av övriga experiment? Det är mycket möjligt, och frågan kommer att vara obehagligt påträngande, ända tills man får fram ett upprepbart experiment.

Att psi-fenomenen alltså tycks uppträda som om de inte existerade är inget bevis för att de inte existerar. (Existenssatser är som regel mycket svåra att falsifiera.) Man kan också tänka sig andra möjligheter, t.ex. att fenomenen har en speciellt "inbyggd mekanism", som gör att de försvinner, att de kommer "cykliskt" e.d. Det finns för övrigt vissa stöd för sådana antaganden, t.ex. i de psykiskinetiska experimenten med tärningskast, där avvikelserna från slumpförväntan ibland följer en U-kurva, så att de är störst i början och slutet eller åtminstone så att det är en påtaglig minskning i avvikelsernas storlek ("decline effect"). Haakon Forwald har formulerat en teori att storleken på avvikelserna skulle följa en parabelform i tiden. (Mind, matter, and gravitation. Parapsychology Foundation, N.Y., 1969.) Det vore dock teorier och fenomen som mycket väl skulle kunna undersökas vetenskapligt och demonstreras i ett upprepbart experiment. Jag tror till och med att det vore en central forskningsuppgift. Om psi-fenomenen existerar, måste det rimligtvis finnas någon förklaring till att de försvinner så "självsvåldigt".

Däremot förefaller det olyckligt att efter parapsykologins sekellånga strävan att uppnå vetenskaplig status försöka återföra parapsykologin till de ockulta konsterna, hur intressanta och stimulerande dessa än må vara. Jag är rädd att det bleve konsekvensen om man tog fasta på några av slutorden i Ejvegårds artikel:

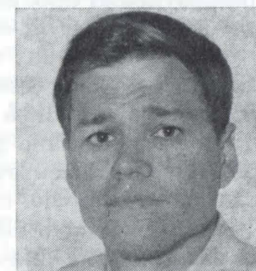
"Parapsykologin kan inte bygga på normer, som gäller för andra vetenskaper." Om parapsykologin vill vara accepterad som en veten-

skap, måste den enligt min mening göra just detta, nämligen bygga på de "allmänt accepterade" normer, som gäller för andra vetenskaper.

*) Den artikeln (Sökaren 6, 1974) tillkom genom ett samarbete SM/NW på så sätt att SM gjorde en bearbetad översättning av de två första kapitlen till min psykologexamensuppsats. Efter att ha gjort vissa justeringar tyckte jag mig kunna acceptera artikeln under förutsättning att det stod klart angivet att det var en bearbetad översättning. Av ett rent misstag, framförallt beroende på att korrekturen inte nådde mig före tryckningen, framgår det tyvärr ändå inte av artikeln. I och för sig överensstämmer innehållet i stora drag, men när det gäller detaljformuleringar och nyanser kan jag givetvis endast svara för vad som står i den ursprungliga uppsatsen. I det aktuella citatet gäller skillnaden formuleringarna "en allvarlig invändning" och en invändning "av en mer principiell karaktär". Visst kan det diskuteras om det

Rolf Ejvegård

REPLIK

I argumentationsanalys skiljer man mellan **språklig** och **saklig** oenighet. Språklig oenighet föreligger då två personer säger sig vara oeniga om något men då det vid närmare analys visar sig att de inte är det. Saklig oenighet råder då två personer verkligen har motsatta uppfattningar om något.

Wiklund säger att han är oense med mig. Han menar att parapsykologiska försök måste vara upprepbara, annars bevisar de ingenting. Jag menar att parapsykologiska fenomen inte är demonstrerbara på så sätt att de kan experimentellt visas närhelst det behagar en försöksledare. Därav följer, menar jag, att upprepbarhet inte är något krav på parapsykologiska experiment.

När jag går in i detalj i Wiklunds kritik så hittar jag ingenting som i sak motsäger det jag sagt. Jag undrar alltså om inte vår oenighet mest ligger i orden, i uttryckssätten.

Låt oss se på de fyra ställen där Wiklund polemiserar mot mig.

1. "... det är dessa krav att över-

är en allvarlig invändning, men om den lilla oegentligheten hjälpt till att inspirera Ejvegård till hans artikel har den ändå fört något gott med sig. Uppsatsen (Report on experiments in precognition, psychokinesis, and clairvoyance; stencil, Beteendevetenskapliga institutionen, Lund, 1973) kan lånas genom närmaste större bibliotek eller ev. fås direkt av författaren (Psykologiska institutionen, Lund).

Anm. Genom att Nils Wiklund var utomlands sommaren 74, fick han aldrig se korrektur och hade ingen möjlighet påpeka att han inte, som jag trodde, kunde svara för innehållet i alla detaljer och således inte ville stå som artikelförfattare i vanlig mening.

Men även om man nu bör tona ned NW som artikelns författare, är det min uppfattning att "Det vetenskapliga studiet av psi" (Sökaren 6, 1974) är, som Rolf Ejvegård skrivit, "en utmärkt och mycket informativ artikel" på grund av NW:s goda insikter i ämnet.

SM

huvud producera paranormala resultat, som kan bli för frestande."

Jag motsäger inte detta. Eftersom jag ifrågasätter upprepbarhet och menar att varje experiment måste bedömas för sig, så finns frestelsen vid varje försök. I Levys fall kom frestelsen först när han började få vittring av det demonstrerbara försöket. Demonstrerbarheten var för Levy något eftersträvarsvårt.

2. "...man principiellt bör bli misstänksam, om någon får en lång serie lyckade försök... Varför kan man inte bli misstänksam redan vid det första försöket?" Jovisst och misstänksamheten adderas vid varje lyckat försök.

3. "...försöka återföra parapsykologin till de ockulta konsterna..." Wiklund uppfattade mig rätt men tog fel på riktningen. Parapsykologiska experiment måste utföras under strängt vetenskapliga former. Ett parapsykologiskt experiment får aldrig göras med den släpphänthet

Forts på sid 13

RIFO

Sällskapet riksdagsmän och forskare (förkortat rifo) är ett forum för kontakt och information mellan riksdagens ledamöter och framstående forskare. Styrelsen består av tio personer av vilka minst fyra skall vara riksdagsmän och minst fyra forskare. 1974 bestod medlemmarna av 186 riksdagsledamöter, 50 f.d. riksdagsledamöter och 709 forskare. Bland de senare var över en fjärdedel professorer.

Sällskapet ger ungefär tre gånger om året ut ett litet stencilerat medlemsblad kallat rifo-nytt. Det innehåller bl.a. referat av vetenskapliga artiklar, publicerade i främst utländska tidskrifter, om medicin, biologi, språk, datateknik, rymdforskning osv. I nummer 32, december 1974, tas parapsykologi upp. En kort redogörelse lämnas om ESP-experiment där olika metoder att stärka motivationen hos försökspersonerna använts. I rifo-nytt tas alltså parapsykologi upp som en bland många vetenskaper. Över hälften av våra riksdagsmän och en stor del av landets främsta forskare inom alla områden får därmed veta något om detta fascinerande ämne.

Katarina Ed

ILLUSIONISTERNA OCH PARAPSYKOLOGIN

I Sökaren nr 1 i år läste vi om hur illusionisten Randi har angripit den parapsykologiske forskaren Jule Eisenbud och dennes försöksperson Ted Serios och i offentliga uttalanden förklarat att Serios har lurat professorn. Även Uri Geller har blivit föremål för liknande omdömen från illusionisthåll.

Den amerikanska tidskriften "Parapsychology Review" har i nr 3, 1974, en artikel, där en parapsykolog William E. Cox, som själv är trollerikunnig (medlem i Society of American Magicians) behandlar frågan hur illusionister förhåller sig till parapsykologin. Cox inleder med att säga att en del människors yrkesutbildning kan skapa fördomar hos dem gentemot parapsykologin; illusionisterna är en grupp som visar sådana fördomar: deras allmänna inställning till paranormala fenomen är tvivel på deras äkthet. Men det

mest beklagliga, skriver Cox, är att en del illusionister, som inte tror på psi-fenomenen, visar en dogmatiskt föraktfull inställning. Att trollerikonstnärer har dessa fördomar mot parapsykologin hänger naturligtvis samman med att deras verksamhet består i konsten att bedraga.

Men det finns också illusionister som gärna utger sig för att verkligen ha psi-förmåga, t.ex. George Kreskin och David Hoy. Och många trick, t.ex. "tankeläsning", kan se så otroliga ut, när de utförs skickligt, att en del bland publiken allvarligt kan fråga sig om illusionisten verkligen kan läsa deras tankar.

Men om nu illusionisttrick ibland är så skickligt utförda att det kan tyckas svårt att se någon skillnad mellan dem och de äkta psi-fenomenen — vad är det då för olikheter som en observatör ändå kan iakttä? Jo, påpekar Cox, illusionisten arrangerar sin egen föreställning, medan vid äkta psi observatören-forskaren avgör hur experimenten skall utföras.

Både illusionisttricken och äkta psi har sina gränser, men de är av skilda slag. Gränserna för vad trollkonstnären kan göra är snävare, men mediet och psykikern har svårare att åstadkomma fenomen på begäran. Illusionister accepterar inte utmaningar som inbegriper lika stränga kontrollåtgärder som tillämpas på parapsykologins försökspersoner. Ingen illusionist, hur skicklig han än är, skulle t.ex. gå med på att en åskådare har sin egen kortlek i handen och själv pekar ut korten.

Några framstående trollkarlar har intresserat sig för psi och även varit vittne till oförklarliga och övertygande paranormala manifestationer. Howard Thurston och Harry Keller, som var och en på sin tid var "den mest kände illusionisten i Amerika, om inte i hela världen", förklarade båda att de hade bevittnat parapsykologiska fenomen som trotsat alla normala förklaringar. Hereward Carrington var amatörillusionist, innan han blev en av sin tids mest framstående författare på det parapsykologiska området. Den store trollkarlen Harry Houdini föreslog på sin tid att parapsykologisk forskning skulle få insteg vid universitet. Han strök kristallkuleskådande

från sin repertoar, berättar Cox, sedan han blivit oroväckande sannspådd i några av sina "förutsägelser".

Parapsykologen dr Richard Hodgson, som gjorde omfattande experiment med mediet Leonore Piper, var illusionist och ärkeskeptiker och avslöjade madame Blavatsky. Dr Walter F. Prince, som stod i spetsen för det parapsykologiska sällskapet i Boston och hjälpte till att avslöja mediet Margery, sysslade med trollkonster som hobby. Själve J. B. Rhine är kunnig när det gäller trick med förbundna ögon.

Angelo Lewis, som skrev sin tids fyra mest lästa trolleriböcker, ägnade sig åt kritisk parapsykologisk forskning. Han ansåg att om taskspeleri vore enda förklaringen till parapsykologiska fenomen, skulle den saken för länge sedan ha blivit allmänt erkänd.

Men otaliga är de illusionister som inte erkänner förekomsten av psi-fenomen. Deras reaktion på tidsningsartiklar om parapsykologiska fenomen eller på vad de personligen bevittnat är alltför ofta hänfull. De tycks bara fråga efter vari knepet består. En författare-illusionist i New York, Milbourne Christopher, har t.ex. hävdad att inte en enda ESP-undersökning hittills har blivit kompetent utförd. Illusionister säger ofta att deras förmåga att "upprepa" ESP visar att sensoriella läckor eller hokus pokus av något slag förelegat. Men detta är lika ointelligent som att vända på saken och påstå att magikernas trick bevisar existensen av psi.

Vid en sammankomst som Greater New York Magicians hade våren 1974, visades filmer om Ted Serios och Nina Kulagina. (Kulagina är psykikinesi-medium och synes med tankens makt kunna få föremål att röra sig.) I en illusionisttidning kunde man sedan läsa: "Det stora mysteriet med filmerna är hur den akademiska världen kunnat bli så fullständigt lurad och förbli så orubbad i sin tro till och med efter illusionisters avslöjanden." Men varken Serios eller Kulagina har i verkligheten blivit avslöjade av kompetenta forskare.

Kuda Bux heter en mycket skicklig magiker i New York. Han kom-

mer ursprungligen från Kashmir i Indien och gjorde sig först känd som en som kunde gå på eld. I dag är hans specialitet att köra bil med förbundna ögon och skjuta ner ballonger tvärsöver scenen med bindel för ögonen. Men denne duktige illusionist har — privat — uttalat de mest cyniska åsikter om J. B. Rhine och dennes motiv.

William Cox kommer i sin artikel också in på fusk hos medier och psykiker. Eusapia Palladino ägde enligt Carrington paranormala gåvor av hög klass, men ändå fuska de hon alltid, om tillfälle gavs. Hon gjorde det både medvetet och omedvetet. Det var en djupt rotad vana hos henne. Svensk-amerikanen Olle Jönsson har Cox själv testat och fått signifikanta resultat vid strängt kontrollerade ESP-försök. Men Jönsson fuska också. Det är Cox' uppfattning att Olle Jönsson inte har mer än en obetydlig kunskap om själva grunderna i trollerikonsten, fastän han då och då kommit på honom med att använda trick vid bristfälligt kontrollerade ESP-demonstrationer. Jönsson njöt av en beundrande publik, och inga ansträngningar från Cox' sida kunde få honom att ändra sina vanor att försöka fuska. Olle Jönsson underkastade sig villigt sträng kontroll, men ju bättre kontrollen var, desto sämre blev i allmänhet resultaten.

Det är väl bekant att många av parapsykologins bästa försökspersoner fuskat, när de kommit åt. "En gång bedragare, alltid bedragare", säger en del bedömare. Men William Cox håller inte med om det. Det finns ofta både äkta fenomen och fusk-fenomen hos samma personer, anser han. Så man skall inte utdöma en psykiker, om det ibland visar sig att han fuskar.

PROJEKT URD

I september 1973 samlades i Stockholm representanter för några svenska UFO-grupper och diskuterade ett ökat samarbete med syfte att effektivisera UFO-undersökningarna och gemensamt ställa material till förfogande för vetenskaplig analys.

Sten Lindgren i Arbetsgruppen för UFO-identifiering, Stockholm, omtalar att arbetsgruppen tidigare hösten -73 hade börjat utarbeta riktlinjerna för databehandling av UFO-rapporter tillsammans med några forskare, systemmän och programmerare samt intresserade grupper. Man kallade arbetet **Projekt URD**

(UFO Rapport o Data). I dag har man nedlagt "ca 1080 man-timmar" på utvecklingsarbetet.

Vad innebär Projekt URD? Sten Lindgren, som är den drivande kraften bakom, lämnar en skriven förklaring av vilken vi återger några delar.

URD baseras på detaljerade intervjuer med UFO-observatörer och en systematisk analys av gjorda observationer, främst med hjälp av en omfattande förstrukturerad blankett;

försätter tillgång på välutbildade fältrapportörer — inom projektet genomförs därför sådan utbildning;

blir ett allt effektivare hjälpmedel ju fler observerade fenomen som rapporteras till projektet — URD bygger därför upp centraler för mottagning av primära rapporter om observerade fenomen och samverkar med övriga UFO-verksamma organ;

granskar kritiskt möjliga naturliga förklaringar till observerade fenomen och inkluderar endast sådana rapporter i sitt datasystem som svarar mot kriterierna på ett UFO-fenomen;

lagrar rapporterade data i en databas, vilken ställs till förfogande för seriösa, vetenskapliga analyser;

ställer material till förfogande för sådana organ och personer som önskar sprida seriös information om UFO-fenomenen och deras natur.

URD är ideologiskt oberoende, samarbetar med privatpersoner och andra organisationer på en enda punkt: insamling av material av UFO-karaktär.

URD:s syfte är att vara ett verktyg för identifiering av UFO, att underlätta observationsrapportering.

Utbildning av fältrapportörer har redan kommit igång. Under hösten 1974 har sammanlagt 18 personer i Stockholmsområdet deltagit i tre utbildningsomgångar. Fältrapportörerna utbildas bl.a. i observations-teknik och intervjuteknik.

De som är intresserade av **Projekt URD** kan kontakta

Arbetsgruppen för UFO-identifiering,
Box 454, 101 26 Stockholm 1,
eller
GICOFF, Ahrenbergsgatan 14 A,
416 73 Göteborg.

EJVEGARD-REPLIK

Forts

som t.ex. många psykologiska experiment utförs med. Psykologen kan alltid säga: Det är inte så noga, jag kan vid behov göra om försöket. Parapsykologen får aldrig resonera på det sättet. Parapsykologin måste fjärma sig från det ockulta, inte närma sig det.

4. "...det upprepbara försöket... är det enda som har möjlighet att en gång för alla göra slut på farhågorna för bedrägeri som alternativ..." Detta kan omskrivas med följande ekvivalens: Om och endast om **upprepbara försök finns**, så kan bedrägerihypotesen förkastas.

Det är möjligt att Wiklund har rätt, men jag kan inte godta resone-mangen därför att det leder till något orimligt. Antag att försatsen (med fet stil) i ekvivalensen är falsk. Det betyder då (och låt oss uttrycka det konkret) att när ett forskningslag vid Institute for Parapsychology i Durham under professor Rhines ledning genomför ett lyckat telepatiskt försök, så måste jag misstänka att Rhine och hans medarbetare är bedragare. Det finns inga vetenskapliga invändningar mot detta, men jag skulle aldrig i mitt liv ägna en enda sekund åt parapsykologi om jag måste hålla för sannolikt att Rhine & Co. är vetenskapliga skurkar. Denna wiklundska värld hoppar jag av.

Jag vill avsluta med två korta reflexioner.

A. Wiklund menar "att det är orimligt att kräva att de (paragnosterna) skall avstå från att fuska". Jag ser inget orimligt i att en parapsykologisk forskare omtalar för sina försökspersoner att fusk inte får förekomma.

B. Tagen som en helhet är Wiklunds artikel välskriven och stimulerande, men ibland blir han för knepig för mig som när han säger att det inte gäller att bevisa att telepati finns utan endast undersöka om telepati finns.

SM:

För min del tror jag det ligger i de äkta parapsykologiska fenomenens natur att de inte är i sträng mening upprepbara. Fenomenen är ju knutna till psyket, har sin rot där, och psykets yttringar är alltid flytande — liksom tanken är det.

Forts på sid 23

DEN OCKULTA BOKVÅGEN

"Ockulta vågen" hör vi talas om. Begreppet avser ett i nutiden ökat intresse för det "övernaturliga", eller paranormala.

I den kulturdebatt som syns har inte visats mycket uppskattning av eller förståelse för de ockulta intressena. I en tid av bl.a. starka socialistiska strömningar bland kultureliten har ockultismen och den ockulta typen av andlighet i stort sett avvisats, och bedömningar som övertro och skräp har varit vanliga. Bland de få kända kulturskribenter som visat en del förståelse och intresse är Alf Ahlberg och Werner Aspenström.

Vad betyder ordet ockultism? Norstedts uppslagsbok upplyser att det kommer av latinets **occultus**, hemlig, och avser "den förmenta vetenskapen om ockulta, dvs. förborgade ting, som icke genom våra sinnen eller genom den vanliga erfarenheten kan fattas. Ockultismen antager hemliga krafter i naturen och uppställer läror om dessas verkningar." Vad definitionens första del beträffar kan den mycket väl brukas för religion överhuvud — om ordet vetenskapen utbyts mot vissheten eller liknande. Men den etablerade religionen beskrivs sällan som ockult. Dit brukar i stället föras sådant som parapsykologi, spiritualism, teosofi, reinkarnation, meditation, astrologi, spådom, flygande tefat, Däniken och österländsk religiositet. — "Ockult" är ett oprecist begrepp, men används i denna artikel för enkelhetens skull i en vid bemärkelse som beteckning på företeelser, seriösa eller inte, som nämns i samband med den ockulta vågen.

Och en våg är det. Böcker i ockulta ämnen har ökat kraftigt i antal under 70-talet. Det kan man se på Sökarens recensionsavdelning, där vi tar upp det mesta ur denna genre. — Men om intresset för ockulta ting är en våg i den bemärkelsen att det rör sig om en tillfällig uppgång, eller om detta slags litteratur och rörelser blir bestående, och kanske ökande, inslag i samhället, därom vet vi inget. Ännu är de ockulta rörelserna få och har ringa medlemsantal, och böckerna utgör trots allt bara en liten del av bokfloden.

Larson

Det förlag som mer än andra har förknippats med den svenska ockulta bokvågen är ju Larson. Bokförläggaren är inte så glad åt detta, eftersom Larson inte är något renodlat ockult förlag utan också har annan utgivning, t.ex. djurböcker och läkarböcker. Och den Larson-bok som f.n. säljer bäst är inte alls ockult utan "Energi till döds?", som handlar om kärnkraftsproblematiken. "Vi har en större bredd än man i allmänhet tycks ha för sig i pressen", säger Robert Larson.

Beteckningen "ockulta vågen" ser Robert Larson som en tom kliché: visst kommer det fler och fler böcker i dessa ämnen, men det är inte någon tillfällig våg, anser han, utan vårt land har snarare till nu varit underförsörjt med sådan litteratur i jämförelse med andra länder; ett uppdämt behov tillgodoses nu genom böcker från flera olika förlag.

Vilka är Larsons ockulta bästsäljare? Ja, det är böcker av känt folk, såsom Astrid Gilmark, Per Ragnar och Ulla Sallert, med upplagor runt 10.000 exemplar. Men de flesta böckerna trycks i en första upplaga på omkring 3.000, och mer blir det i allmänhet inte.

Hur är den ekonomiska utvecklingen för förlaget? Är det lönande att ge ut böcker om spiritualism, reinkarnation, flygande tefat etc? Nej, vinsten är inte stor. Robert Larson måste jobba med annat också. Han är civilekonom och arbetar som konsult i företagsledning och marknadsföring. De som menar att Larson är ett förlag som för vinnings skull utnyttjar okritiska människors behov av ockultism har alldeles fel. "De vet inte vad de talar om", säger Robert Larson, som varit egen förläggare i tre år (sedan han slutade hos Bonniers).

Med sin utgivning vill Robert Larson ge människorna impulser i riktning mot en ny och djupare livsåskådning. Detta tycker han är viktigt. Han vill med sina böcker fästa uppmärksamheten på den vidare verkligheten bortom sinnevärldens begränsningar, ångest och lidande. Han arbetar också för en vidare och

Robert Larson

ljusare syn på människan och hennes tillvaro. "Livet på jorden är någonting stort", säger Robert Larson; han ser människan som en evighetsvarelse med en "gudagnista" som innersta kärna; och han upplever sitt nuvarande jordeliv som en länk i en kedja av tidigare och kommande liv. "Kärleken — Guds kärlek — är det centrala i allt liv. Utan den kan vi inte existera."

Vad nytt har Larson på gång? Jo, till hösten kommer bl.a. ytterligare två Paul Brunton, en K. O. Schmidt och en bok om Edgar Cayce. — I december kom "Indisk vegetarisk kokbok". Vegetarism, hör det också till Robert Larsons livsåskådning? Ja, han är vegetarian, liksom fyra femtedelar av familjen i övrigt!

Nybloms

Carl-G. Swanström, som driver Nybloms förlag, ger huvudsakligen ut böcker av den ockulta sorten, men hans utgivning är till omfånget mycket mindre än Larsons. Han har två Gilmark-böcker, "Jag vet", tryckt i 28.000 ex., och "Jag ser", tryckt i 19.000 ex. De är arv från "gamle förläggarns", Gösta Nybloms, tid. Samma gäller om två böcker av Henry Kjellson, "Forntidens teknik" och "Försvunnen teknik", som

nu getts ut i nya upplagor.

Böckerna trycks i allmänhet i upplagor på 3.000—4.000 exemplar. En anti-Däniken-bok, "Olösta forntidsgåtor" av Gerhard Gadow, är tryckt i 5.000.

Säljs nu dessa upplagor ut? Ja, tror Carl-G. Swanström — intresset för litteratur av detta slag är i stigande. Han räknar t.o.m. med att få trycka nya upplagor.

Böckerna säljs framförallt genom Seeligs till bokhandeln, men även biblioteken köper. Av Gadow-boken tog biblioteken 1.100 ex, vilket måste betecknas som mycket bra. Av Voodoo-boken köpte de 600. Så biblioteken är tydligen inte främmande för litet ockulta problem.

Är förläggaren nöjd med försäljningen? "I stort sett kan jag inte klaga", säger han. Så det blir förtjänst på utgivningen? "Ja, något måste det ju bli, annars fick man slå igen."

Recenserar böckerna i pressen? De stora tidningarna är snåla, landsortspressen bättre. Men "Voodoo, häxor och djävulsdyrkan" har fått en stor mängd recensioner, och Gadows bok har anmälts mycket positivt av Tord Hall i Svenska Dagbladet.

Carl-G. Swanström anser att böcker i den ockulta genren är värdefulla som tankeställare — och dessutom ofta mycket underhållande. Han påpekar att han för den allsidiga belysningens skull ger ut böcker som svär mot varandra. Tomas' bok och anti-Dänikenboken är varandras motsatser.

Några nyheter från Nybloms i år? Ja, Roland Adlerberth, som översatt "Vi var inte först", håller på med ännu en bok av samme författare.

Askild & Kärnekull

A&K är också ett förlag som prövat ockult utgivning. Med vilken framgång? Går dessa böcker bra att sälja? "Ja, med normala ansträngningar brukar de gå ihop", säger försäljningschefen Anders Söderberg, "även om det finns de som inte gör det. Man löper ungefär samma risk på dessa böcker som på andra."

Semitjovs tefatsbok trycks i c:a 4.000 exemplar, Arthur Koestler i c:a 3.000. "Semitjov kan möjligen komma ut i en andra upplaga, men knappast Koestler."

Ockult litteratur är alltså ingen speciellt god affär? — Nej, men det

Larson:

Paul Brunton: Den hemliga vägen
Louis Charpentier: Mysterierna i katedralen i Chartres
Ivan Cooke: Sir Arthur Conan Doyle kommer tillbaka

Astrid Gilmark: Jag hör
Astrid Gilmark: Seansen
Astrid Hagelin: Den stora hemligheten

Bernhard Hegardt: Meditation i öster- och västerland
Bjarne Håkansson: UFO-gåtan
Sture Johansson: Resan till ljuset
Aino Kassinen: Sierskan
Bertil Peterson: Parapsykologin och det eviga livet

Per Ragnar: Brevet till mormor
Per Ragnar: Julresan

Chr. Reventlow: Vad Buddha lärde om livets mening

Ulla Sallert: Astrologi — ett sätt att leva

Jack Santa Maria: Indisk vegetarisk kokbok

K. O. Schmidt: Vi lever inte bara en gång

K. O. Schmidt: Reinkarnation

Staffan Stigsjö: Tefatsfolket ser oss

Staffan Stigsjö: Tefatsfolket — vänner eller fiender?

Alfred Svanqvist: Mediala miniatyurer

Claude Thorlin: De döda talar på band

Ivan Troeng: Hur månen föddes

G. N. M. Tyrrell: Parapsykologi

Anna Elisabeth Westerlund: Synsk

Anna Elisabeth Westerlund: Jag fann liket

Anna Elisabeth Westerlund: Bortom fasaden

Larson, Box 3063, 183 03 Täby 3

Nybloms:

Daniel Cohen: Voodoo, häxor och djävulsdyrkan

Gerhard Gadow: Olösta Forntidsgåtor

Astrid Gilmark: Jag vet

Astrid Gilmark: Jag ser

Friedrich Jürgenson: Radio- och mikrofonkontakt med de döda

Henry Kjellson: Forntidens teknik

Henry Kjellson: Försvunnen teknik

W. A. H. Mulder-Schalekamp: På gränsen mellan två världar

Andrew Tomas: Vi var inte först

Trevor Ravenscroft: Ödets Spjut

Ivan Troeng: Kulturer före istiden

Nybloms förlag, Box 154, 751 04 Uppsala 1

Askild & Kärnekull:

Sussie Bjuvstedt: Sia och se

Arthur Koestler: Slumpens rötter

Ingvar Laxvik: Parapsykologin och Bibeln

Andrija Puharich: Mysteriet Uri Geller

Eugen Semitjov: De otroliga tefaten

Berghs

Tjänat bra på den ockulta vägen har Berghs förlag gjort. Bokförläggare Sven-Erik Bergh omtalar att Erich von Däniken är hans i särklass främsta ockulta best seller. Omkring 150.000 exemplar har sålts totalt av Däniken i Sverige. "Olösta gåtor ur mänsklighetens förflutna", som är Dänikens första bok, har gått ut i sju svenska upplagor hittills. Den senaste Däniken, "Fenomen som skakat världen", har tryckts i 15.000 exemplar, och en ny upplaga måste snart tryckas.

Hur recenseras Berghs ockulta böcker i pressen? Jo, genomgående negativt. Men "Den tibetanska dödsboken" har fått en del fina recensioner — fast den är så svår att bara ett fåtal recensenter vågat sig på den hittills. Mot Däniken har tidningarna varit mycket avvisande och framställt honom som ett slags skojare. "Så om tidningsrecensionerna haft någon betydelse för försäljningen, skulle vi inte ha sålt ett enda exemplar", säger bokförläggare Bergh.

Men Den tibetanska dödsboken då, som fått bra recensioner? Hur säljs den? "Bra, glädjande nog." En anmälare i Sydsvenska Dagbladet förmodade att den skulle bli en stor förlustaffär för förlaget — och det trodde också förläggaren själv. Recensenten skrev att om förlaget kunde ge ut en ny upplaga av dödsboken, då kunde man börja tro på svensk bokpublik igen. Sven-Erik Bergh: "Vi får nog glädjen meddela honom att det kan man göra: det tycks bli en andra upplaga."

Det påstås ibland att förläggare spekulerar i ockult bokutgivning för att tjäna pengar på folks godtrogenhet. Gör Berghs det? Däniken-böckerna är ju en mycket god affär för förlaget. "Ja, visserligen", säger för-

Erich von Däniken

läggaren, "men det kunde jag inte veta att de skulle bli, när jag för flera år sedan bestämde mig för hans första bok. Och Däniken själv var från början inte alls ute i spekulationsssyfte. Han offrade en hel del för att kunna göra sina resor, och han kunde inte ana att hans böcker skulle få sådan framgång över stora delar av världen. När den tyske förläggaren fick första manuskriptet, trodde han inte mycket på det och tänkte avböja, men så skickade han det till rymdforskaren Wernher von Braun, och denne skrev tillbaka att ja, varför inte, motsatsen kunde i varje fall inte bevisas. Och då tyckte förläggaren att han kunde väl ge ut boken och se vad som hände. Den trycktes i endast 3.000 exemplar, men första upplagan såldes slut på kort tid."

Hur förklarar förläggaren Dänikens framgång hos publiken? Sven-Erik Bergh: "Tanken att det kan finnas högre liv på andra planeter blir ju alltmer aktuell. Även nobelpristagare kan diskutera frågan, så som vi sett i svensk TV. Kanske kommer intelligenser från rymden till oss i sina flygande tefat — det förefaller inte längre alldeles otänkbart. I alla händelser finns det mycket som vi inte kan förklara och som ger utrymme åt tro och spekulat. De etablerade religionerna har väl mer och mer tappat greppet om människorna, och många söker sig nu till någonting nytt att tro på, som är mera tidsenligt."

Bergh är personligen positivt inställd till böcker i den ockulta genren. "De fordrar eftertanke", säger han, "och de handlar ofta om sådant som folk förr i världen trodde på, mycket intensivt många gånger — och varför skall vi tro oss vara så överlägsna tidigare generationer att vi kan säga att endast en materiell tillvaro är verklig?"

Sven-Erik Bergh

Lindqvists

Ett förlag som först hösten 1974 har börjat ge ut böcker av ockult karaktär är Lindqvists, tidigare känt som utgivare av pocket-deckare och (längre tillbaka) barnböcker. Man har startat en bokserie, som bl.a. skall förmedla "den nya världsbild som skymtar". Förlagsredaktör Jörgen Peterzén svarar för den utgivningen. Han är känd inom science fiction-kretsar och har ett personligt intresse för den sortens litteratur som det här är fråga om. Men han understryker att det skall vara kvalitetsböcker — ingen spekulationsutgivning.

"Vad gäller den ockulta litteraturen — i vidaste mening — vill jag åstadkomma en god och jämn kvalitet på vår utgivning", säger Jörgen Peterzén, "och jag diskuterar därför ingående föreslagna böcker med människor som är insatta i detta område och positiva till det. Jag tror att det är mycket viktigt att arbeta för ett kartläggande av dessa vetandets gränsmarker; det är här som människan i dag främst behöver en utveckling."

Hittills har Lindqvists kommit med Ena Twiggs "Medium", en spiritualistbok, samt Bertil Falks "Atlantis". Dessutom har man två fantasy-böcker, Joy Chants "Röd måne och svarta berg" samt E. A. Manns "Skräckens port", med viss ockult anknytning. Dessa böcker trycks i omkring 4.000 exemplar.

Blir nu inte marknaden mättad med detta slags litteratur? Jo, det finns en viss risk för det, medger redaktör Peterzén, men han menar att böcker med god kvalitet kan det aldrig bli för många av.

Den nya bokserien skall inte bli särskilt omfattande, kanske 4—5 titlar om året. Serien är inte heller rent ockult, utan där finns även fantasy-böcker för sådana människor som älskar att låta fantasin arbeta.

Vad kommer i fortsättningen? Jo, bl.a. två böcker av en engelsk psykiater som heter Guirddham, vilken har skrivit om "gruppreinkarnation". Han har fått kontakt med människor som synes ha hågkomster av ett gemensamt förflutet i högmedeltidens Frankrike — där också Guirddham själv tror sig ha levat i ett tidigare liv. Han har kontrollerat dessa människors minnen genom att gå tillbaka till gamla arkiv osv. och funnit att det tycks stämma.

*

Zindermans

Sune Stigsjö

Sune Stigsjö, chef på Zindermans förlag, har inte behövt övertygas om de ockulta fenomenens verklighet. Som ivrig undersökare av Olle Jönssons paranormala förmåga är han efter mångåriga praktiska experiment på det klara med att hela raden av de parapsykologiska fenomen som litteraturen beskriver är en ofrånkomlig verklighet.

Den första Zindermans-boken inom detta område var Jan Fridégårds "Den gåtfulla vägen", där den kände författaren berättar om de bevis han funnit för ett liv efter döden. Den boken kom redan 1963.

Bästsäljaren är Nils-Olof Jacobsons stora parapsykologiska översiktsverk "Liv efter döden?", som nu har tryckts i tre upplagor och 9.000 ex. Den har dessutom fått en stor internationell framgång: har översatts till norska, danska, isländska, finska, engelska, "amerikanska" (både pocket och vanlig utgåva) tyska, holländska, franska, italienska, spanska, fyra jugoslaviska språk (!) turkiska och japanska, och den utkommer sannolikt på ett halvdussin språk till, men det är inte riktigt klart ännu med kontraktet.

Zindermansböcker i den här genren brukar tryckas i första upplagor om 3.000—3.500 ex. — att skära guld med täljknivar bland "vidskepliga" svenskar är det sannerligen inte fråga om, som några tror, konstaterar Sune Stigsjö.

Rehns tefatsböcker har tryckts i flera upplagor — totalt omkring 5.000 ex. vardera. De har dessutom nått internationell framgång och utkommit på samtliga världsspråk — ovanligt för en svensk tefatsbok! Men man skall inte tro att det rör sig om fantomupplagor heller utomlands!

Varför utger man böcker i dessa genrer? Sune Stigsjö svarar: "Länge saknades det seriös svensk

litteratur inom detta område. Somliga talar om ett spekulativt utnyttjande av människors 'vidskeplighet'. Detta har väl förekommit, men det är trams i stort sett. Snarare är det ett mognadstecken att svenska förlag inser att vi hittills varit lantligt isolerade när det gäller denna typ av forskning — vi har nu hjälpligt kommit ifatt de stora språkområdenas orientering om dessa perspektiv. Och kapar vi de perspektiven på tillvaron, innebär det frivillig amputering. Om hundra år kommer vår eftervärld att häpna över vår rädsla att tackla den här problematiken. Vi är bara på väg — men trögast har nog vi här i Norden varit. Jag tror personligen att hela vår civilisation år 2000 är så mogen att ämnet står på skolschemat!"

Berghs:

Berghs horoskopbok Vad stjärnorna säga
Josef F. Blumrich: Då öppnades himmelen
Robert Charroux: På jakt efter det oförklarliga
Erich von Däniken: Olösta gåtor ur mänsklighetens förflutna
Erich von Däniken: Tillbaka till stjärnorna
Erich von Däniken: Gudasäd
Erich von Däniken: Gudarnas spår
Erich von Däniken: Fenomen som skakat världen
W. Y. Evans-Wentz: Den tibetanska dödsboken
Ernst von Khuon: Var Gud astronaut?
Sheila Ostrander/Lynn Schroeder: Psi, Psykiska upptäckter bakom järnridån
Louis Pauwels/Jacques Bergier: Vår fantastiska värld
Louis Pauwels/Jacques Bergier: De omöjliga möjligheternas planet
Leo Talamonti: Mystikens värld
Hubert Wilkins/Harold Sherman: Telepati i rymden, En studie i tankeöverföring

Berghs Förlag, Box 123, 201 21 Malmö 1

Lindqvists:

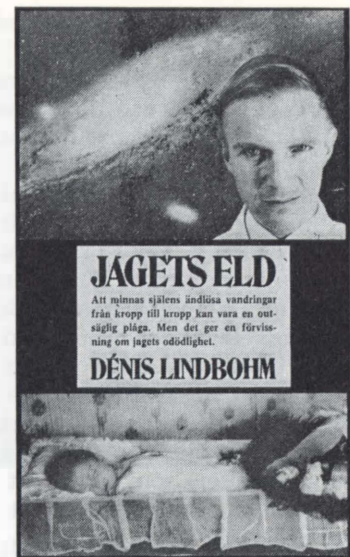
Joy Chant: Röd måne och svarta berg
Bertil Falk: Atlantis och svenskarna
E. A. Mann: Skräckens port
Ena Twigg: Medium

Lindqvists Förlag, Box 17037, 104 62 Stockholm.

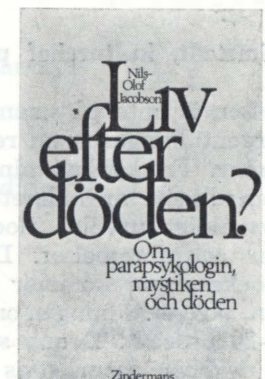
Zindermans:

Gerlinde Fiedler: Yoga hjälper, övningar.
Jan Fridégård: Den gåtfulla vägen. Författarens spiritualistiska upplevelser.
Jan Fridégård: Torntuppen. Roman om överlevandet av döden.
Nils-Olof Jacobson: Liv efter döden? Om parapsykologin, mystiken och döden.
Bert Yoga Jonson: Yoga, meditation, reinkarnation. Praktiska övningar och yogafilosofi.
K. Gösta Rehn: De flygande tefaten. Dokument och teori.
K. Gösta Rehn: UFO! Nya fakta om de flygande tefaten.
K. Gösta Rehn: Tefaten är här!
Lars Sjöström och Mats Christoffersson: På verklighetens tröskel. Parapsykologiska fenomen och mystik i vetenskaplig belysning.
Brad Steiger: Fallet Olof Jönsson. Ockulta fenomen — parapsykologiska experiment.

Zindermans förlag, Box 310, 401 25 Göteborg 1

En reinkarnationsbok, utgiven på Sökarens Förlag.

Jörgen Eriksson, DN:s kulturredaktion

Hur ställer sig de stora tidningarnas kulturredaktörer till böcker i ockulta ämnen? Jörgen Eriksson på Dagens Nyheter upplyser att det råder stor bokträngsel på kulturredaktionen. DN har till uppgift att bevaka så många olika områden att det inte blir stor plats för recensioner i ockulta ämnen. Sådana böcker har låg angelägenhetsgrad, men recenseras då och då. Fast ockult litteratur är en mycket svävande beteckning, påpekar Eriksson, under vilken kan rymmas både mycket intressanta böcker, som vetter åt det vetenskapliga och är värda att anmälas, och rena vidskepelsen.

Om det blir recension av en ockult bok i DN beror mycket på om tidningen kan finna en lämplig recensent. DN har emellertid ingen politik som säger att sådana böcker inte skall recenseras — de lämnas ut till personer som man vet har något intresse för området, och dessa får sedan göra en egen bedömning om de vill ta upp dem till recension.

Tidigare skrev professor Olle Holmberg intressant och spirituellt i DN om parapsykologi. Efter hans bortgång har tidningen ännu inte funnit någon självklar anmälare av parapsykologisk litteratur, utan man har växlat mellan olika recensenter; Torsten Ekbom hör till dem som skrivit.

Det är tydligt att DN inte väljer speciellt sakkunniga personer, när det gäller parapsykologi, UFOs och liknande ämnen av ockult art. En fakttidskrift för parapsykologi skulle givetvis aldrig komma på idén att utse Torsten Ekbom som recensent. Han skulle inte anses ha tillräcklig kännedom. Men DN föredrar, säger Jörgen Eriksson, "en kritiskt lagd person vars omdöme vi anser oss kunna lita på, hellre än någon som själv är så inne i sitt ämne att han inte har något perspektiv på vad han sysslar med".

Inga insiders alltså!

Bo Strömstedt, kulturchef på Expressen

Expressen är inte på samma sätt som morgontidningarna en redovisningstidning. En kvällstidning gör, i fråga om allt sitt innehåll, ett ganska självsvåldigt urval i floden av händelser och företeelser. Då det gäller böcker, som kommer in för recension, skriver tidningen om kanske 15—20 procent. Denna stränga sällning drabbar naturligtvis också

den ockulta genren. Men Expressen har på senare år skrivit om en rad sådana böcker — i höstas hade man t.ex. en stor artikel om flygande te-fat av Werner Aspenström apropå två nya böcker; han har även tidigare skrivit om ockulta problem, som fascinerar honom. Expressen hade också för något år sedan en stor artikel av Sven Delblanc, där han gick igenom en rad ockulta böcker, mest av enklare slag. Han skrev mycket negativt, men Per Ragnar svarade honom i en utförlig replik. Bengt Anderberg skrev för några år sedan nedvärderande om Nils-Olof Jacobsons "Liv efter döden?".

Bo Strömstedt är ansvarig för valet av recensenter, även om det ibland är någon av hans medarbetare som väljer. Hur resonerar han, när det gäller anmälningar av litteratur i ockulta ämnen? Tydligt väljer han inte sakkunniga, i ämnet insatta personer, utan föredrar att dessa böcker anmäls av människor av annan typ. Hans principiella ståndpunkt är emellertid god — han säger att Expressen är en liberal tidning, som företräder en attityd som är på en gång öppen och skeptisk, och den inställningen vill kulturchefen ha även till böcker om det ockulta. "Det leder till att vi ena gången kan ge en packe sådana här böcker till en markerad skeptiker, som Sven Delblanc, en annan gång till en för dessa frågor mer öppen och lyhörd person, som Werner Aspenström." — Men förverkligandet av föreningen öppenhet-skepsis är inte invändningsfri, ty tydligt är ett skeptiskt inställda recensenter överväger. Och Aspenström är visserligen intresserad men knappast expert. Han hör snarast till en mellangrupp — är varken okunnig eller sakkunnig. Varför vill inte Expressen någon gång anlita fackfolk att skriva om t.ex. parapsykologi? Det finns dock en rad sådana.

Bo Strömstedt svarar att kulturredaktionens intresse för det ockulta "inte är så där oerhört överväldigande". Själv har han ett ganska litet engagemang där, även om han under studenttiden fick en viss inblick genom att han var elev till Olle Holmberg i Lund. "Holmbergs skepsis mot vetenskapen var så stor att den slog över i ett intresse för de flygande borden hos fotografen Sven Türck i Köpenhamn." Men när Strömstedt tittar i de böcker som räknas till den ockulta vågen, får han mest näring för sin skepsis.

Och det är nog inte så stort intresse för de ockulta problemen bland läsarna av Expressens kultursida, menar Bo Strömstedt. "Det händer nästan aldrig att vi får inlägg i dessa ämnen — fränsett det som Per Ragnar ibland skickar — trots att vi eljest får artiklar i oerhört många frågor från oerhört många sorters människor."

Bibliotekstjänst

På Bibliotekstjänst i Lund, som förmedlar bibliotekens inköp av böcker från förlagen, svarar en kvinnlig tjänsteman att hon inte tycker att biblioteken köper mer per bok ifråga om ockulta titlar nu än tidigare. Men de kanske hellre tar böcker som är mera beskrivande och diskuterande än direkt troende ockulta skrifter. Gadows anti-Däni-kenbok, som biblioteken köpt 1.100 av, är ju inte "troende" utan av kritisk typ, och Cohens vodobok tillhör inte heller den troende sorten, utan är mer beskrivande och ger enligt Bibliotekstjänsts lektor bl.a. bakgrundsfakta till dagens ockultism.

*

De böcker som förläggarna vill sälja till biblioteken sänds till Bibliotekstjänst redan på korrekturstadiet. En lektor utses för varje bok, och dennes utlåtande publiceras på sambindningslistor, vilka går ut till samtliga bibliotek och blir vägledande för bibliotekens inköp. I tidskriften Bokrevy, som är avsedd för allmänheten, publiceras lektörsomdömen av i allmänhet samma recensenter som har skrivit utlåtandena för sambindningen.

Här några citat från recensioner av ockult litteratur i Bokrevy:

Om Tyrrells "Parapsykologi" skriver Roland Adlerberth bl.a.:

"Detta är — en bok som varanda människa som alls är intresserad av parapsykologin bör skaffa sig, en klar och lättbegriplig, intressant och saklig genomgång av hela det parapsykologiska fältet, positivt inställd men fri från alla överdrifter och klart vetenskaplig."

Om "På väg mot en världsbild?", som redigerats av Per Ragnar, tycker Adlerberth:

"En intressant och aktuell antologi, som utan åthävor och frälsarlater ger ett fint svep genom det moderna parapsykologiska tänkandet, fattat i mycket vid mening."

Nils-Olof Jacobsons "Liv efter döden?" blir föremål för bl.a. följande

omdöme — återigen Adlerberth:

"Jacobson är positivt inställd till fenomenens existens, men är ingalunda någon blind svärmeande utan värtom en förnuftig och ytterst sakkunnig forskare, som här har sammanfört en mycket omfattande och mycket intressant läsebok och exemplsamlings om både fenomen och teori."

Adlerberth om H. P. Blavatskys "Den hemliga läran" (Teosofiska bokförlaget):

"— ytterligt svårläst för en icke troende, som redan på ett tidigt stadium grips av den allt fastare övertygelsen om att den goda madame B. nog snarare ägde födgeni än geni. Men att döma av att detta är en nyutgåva förefaller det ju faktiskt som om åtminstone en del teosofier tror på denna sällsamma röra fortfarande, så boken har kanske kvaliteter som en vantröende inte fattar."

Vår medarbetare Roland Adlerberth är ofta Bibliotekstjänsts lektor, när det gäller ockulta böcker. Han avger vettiga utlåtanden. Till K. O. Schmidts "Vi lever inte bara en gång" förhåller han sig litet mer kritisk än Nils-Olof Jacobson i Sökarens recension:

"— denna bok av den tyske mystikern och vishetsläraren K. O. Schmidt — vars samlade produktion sålts i miljoner exemplar ute i Europa — är definitivt inte vetenskaplig. Den redovisar en enorm mångfald av reinkarnationsfall, kända och okända, men helt utan någon som helst vetenskaplig kritik eller analys."

Men Bibliotekstjänst har även andra lektörer i ockulta ämnen. Om Leo Talamontis "Mystikens värld" skriver Lars G. Andersson:

"I föreliggande verk tar förf. relativt sansat an sig uppgiften att genom en systematisk genomgång av olika parapsykiska fenomen lägga fram ett i hans tycke ovedersägligt bevismaterial. Långt ifrån att lyckas med detta ger han i alla fall en omfattande exemplsamlings, som torde vara av intresse även för den kritiske läsaren."

Sune Berg skriver om Harald Schjelderups "På gränsen till det okända":

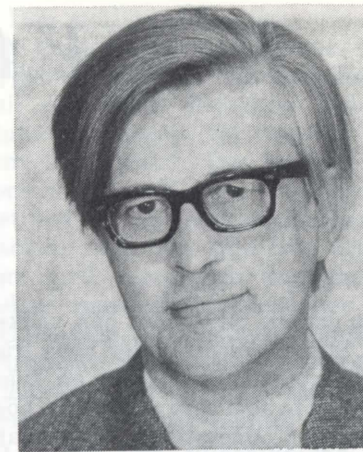
"Intresset för parapsykologin har inte avtagit i vår rationalistiska tid. Mer böcker än någonsin kommer ut. Många av dessa är skrivna av entusiaster och charlataner, som inte bryr sig mycket om den kritiska aspekten. Det är därför utomordentligt välgörande att ta del av den norske psykologen, professor Harald

Schjelderups studie Den dolda människan, som kom 1962. Andra hälften av denna bok ges nu ut separat under titeln På gränsen till det okända."

Bra recension i Bokrevy fick Hans Hof och Wilfrid Stinissen för "Meditation och mystik".

"Det är tydligt att denna bok har ett viktigt ärende. Meditationen kan för många som förlorat eller känner sig vara på väg att förlora sin gudstro vara en väg till ny tro, till en gudstro som inte skakas av att en tids begränsade gudsbild blir omöjlig. Människor som hetsas av jäktande tomhet kan genom meditation nå en annan sorts tomhet, som öppnar vägen för återerövring av livsglädje och livsmening. Boken har tillkommit i samband med meditationskurser i Rättvik, där utgivarna förenar inspiration från kristendom och buddhism. Sådana kurser borde ordnas på fler håll i landet, så att denna bok inte bara vinner läsare utan också får praktisk tillämpning." — Den entusiastiske recensenten heter Sten Rodhe.

Det finns inga skäl till kritik av dessa kritiker. Och det är inte någ-

Roland Adlerberth

ra utvalda, särskilt positiva recensioner som här har citerats delar av. De är representativa. Överhuvud är lektörernas korta omdömen en mycket mer tilltalande läsning än flera kulturartiklar som kan förekomma i de stora nyhetstidningarna, där snävsynta professionella tyckare, kända från den offentliga kulturdebatten, tillåts föra till torgs sin bristande kännedom i ockulta frågor och sprida förakt för ett sanningsökande i vetandets utmarker.

Förvandlingar

När som helst
och var som helst
kan förvandlingar ske.
Lika väl i ett rum,
på ett tåg, i en skog
som i kyrkornas dunkel.

Stora och heliga
äro förvandlingens stunder,
trappsteg till liv.

Kom till dig själv!

Kom till dig själv,
när livet tröttnar ut dig
med sin mångfald
eller med allt det enahanda,
som förstör din glädje.

Kom till dig själv!
Det finns ett ljus inom dig,
som du icke ser.
Det finns ett väsen
djupast inne i dig,
som vill växa.

Birgit Cars

VATTENFALLET

Av Dora Scarlett

Det var en vildvuxen och vacker plats. Stigen dök in under höga träd och bambusnår upp mot en tvärbrant klippvägg, som skymtade högre och mer oöverstiglig ju närmare man kom. Blandat med lövens prassel trängde ett annat ljud fram — bruset från ett vattenfall.

Trädens skuggor djupnade längre fram utefter stigen, tills man kom till ett stenigt och grusigt ställe, där ett jättelikt "banyan"-träd sänkte ner sina luftrötter och bildade en skog av stammar. Genom de kraftiga, mörkgröna bladen silade solstrålar, blekt, avlägset, som ljus som faller genom vegetation i ett akvarium. En svartmålad skylt med förgyllda bokstäver var fastspikad på en gren.

Den engelska kvinnan gick långsamt, som i tankar, men ändå medveten om omgivningen. Hon var omkring femtio år, mager och rakryggad, med den blekhet som de flesta europeer får efter årtal i tropikerna. Hon bar en linnehatt och en mönstrad bomullsklänning av en modell som kopierats från en engelsk veckotidning; men klänningen var för lång, då hon hade insett fördelarna med att i Indien ha kläder, som man bekvämt kunde sitta på golvet och resa sig upp i, utan alltför stor brist på elegans.

Hon stannade framför skylten och läste texten; den var skriven på tamil och engelska.

"Till Mästarens älskade lärjungar", stod det. "Under tretton år har Mästaren bott på denna plats och ägnat sig åt kontemplationens höjder. Nu kan hans ödmjuka boning inte längre tillfredsställa hans behov och han lider mycket av att vatten strömmar in. En skara tillgivna lärjungar har förbundit sig att bygga honom ett värdigare hus. Vi är förvissade om att alla, som läser detta kommer att generöst öppna sitt hjärta och lägga ett stort bidrag i skrinet.

N. Balasundaram, M. A. (Textat av Subramaniam.)"

En förgylld hand pekade på ett penningskrin, låst med hänglås, fastsatt på en stolpe.

Bakom skrinet såg Mrs Fletcher ett ynkligt skjul av korrugerad plåt.

Det tycktes nästan krossas under den knotiga klippan, som skjuet kröp ihop under. Dörren var stängd; inget livstecken syntes till. Utanför, i en inhägnad, mycket liten eftersom det var så litet utrymme mellan klipporna, fanns ett runt rum av vass, troligen köket.

Medan Mrs Fletcher begrundade denna syn, kom en man fram ur busksnåren. Han var uppenbarligen inte Mästaren, inte heller var han N. Balasundaram, M.A., men han kunde vara en annan lärjunge. Han hade bara ett litet höftskynke på sig, och hans långa blanka svarta hår var snurrat till en knut. Han hade ett halsband av pärlor runt halsen och en liten krokig kniv — en sådan man har till att skära kokosnötter med — hängande vid höften. Han tittade på främlingen utan intresse och försvann uppför stigen, bort från vattenfallet.

Mrs Fletcher fortsatte sin upp-täcktsfärd. Mitt emot eremitens hus fanns ett litet tempel. Dess sten hade ätits av väder och vind, vilket visade att det hade byggts för många år sedan, kanske århundraden, innan Mästaren kommit dit. Den svarta gudabilden, svagt synlig därinne, var täckt av blomstergirlanger, gamla och nya. Bredvid trapporna, som ledde upp till templet, låg en samling stenar, egendomligt formade: en liknade en fisk, en annan ett oxhuvud. En tredje, en rund kiselsten, hade ett hål genom mitten. Stenarna var prydda med fläckar av rött och gult pulver och hade här och där ringblommor instuckna in emellan.

Engelskan satte sig ner nära templet och efter några minuter hörde hon steg och röster, som närmade sig. Eremitens lärjunge kom tillbaka, tillsammans med tre medlemmar av samma familj. Fadern var smal och böjd, med kortklippt, grått skägg och skumma ögon; antagligen var han inte mer än femtio år, men i dessa trakter kommer ålderdomen tidigt. Modern var en lång kvinna, bärande på ett stort knyte. Mellan dem gick en ung flicka, som bar i sina händer en liten flat korg med en knippa bana-

ner, en girlang jasminblommor och några små paket, inslagna i papper. Lärjungen hade med sig en kokosnöt. Flickan såg osäker ut, som om hon inte gick dit av egen fri vilja. Hela hennes gestalt gav intryck av en patient, som måste gå från det ena undersökningsrummet till det andra för att ta en massa olika prover, utan att veta vad som egentligen händer, men full av hopp inför utgången av det hela.

Det lilla sällskapet kom fram till tempeltrapporna och samlade sig kring lärjungen, som förberedde offerceremonin. Han skar av fiberhöljet på kokosnöten och slog itu den mot en sten framför gudabilden. Han öppnade papperspaketen, som innehöll rött "kunkur"-pulver, rörelse och kamfer, och därefter gick de alla upp till templet.

Mrs Fletcher hade dragit sig undan till en annan klippan, så att hennes närvaro inte skulle störa andakten, men hon kunde se lärjungen cirkla den flammande kamfern framför gudabilden och placera märket av röd "kunkur" på dess panna och på pilgrimernas. När alla offerhandlingarna var fullgjorda, gick sällskapet ner från templet och stannade till lite, för att ordna till sig, som om de behövde samla krafter inför nästa handling.

Den engelska kvinnan valde detta ögonblick att presentera sig på flytande tamil.

"Vilken by kommer ni ifrån?" Det var standardinledningen till alla samtal mellan främlingar på landet.

"Karamangalam. Min dotter bor med sin man i Salanur och har vallfärdat hit för att be om ett barn."

"Jag heter Mrs Fletcher. Jag är rektor för en flickskola. Jag har aldrig varit här förut, men jag har hört att detta är en berömd plats."

"Ja", sa fadern. "Den är berömd därför att så många, som kommer hit och ber om det vid vattenfallet, får ett barn sedan. Min dotter har varit gift i fem år och hon har inga barn."

"Jag skulle vilja komma och hälsa på er en dag. Får jag det?"

"Javisst, gör det. Ni är välkomna till vårt hus eller till vår dot-

ters."

"Har ni aldrig tagit er dotter till sjukstugan? Jag vet var den ligger; det är bara tre kilometer från Karamangalam."

"Ja, vi känner till den, men varför skulle vi ta dit henne? Vår dotter mår bra, men Gud har inte givit henne några barn. Det kanske beror på någon synd i ett tidigare liv. Här kan hon få alla sina synder bortsköljda."

Mrs Fletcher insisterade inte, men log och sa farväl som man brukar på tamil: "Jag går, men jag kommer igen."

Hon gick emellertid inte genast, utan stod kvar och betraktade det lilla sällskapet, som försvann uppför den skuggiga gröna stigen.

En smal klippavsats med ett skyddande järnstaket ledde direkt ned under vattenfallet, som bredde ut sig som en slöja ovanför och fyllde luften med stänk.

Flickan, i sin ärenprisblå sari, gick under vattenslöjan, medan föräldrarna väntade på klippavsatsen. Efter några minuter kom hon upp, skakande och droppande våt, tog raskt och blygt av sig sina våta kläder och klädde sig i en ren sari, som hennes mor tog fram ur knytet.

Sedan begav de sig hemåt.

Salanur är en by som alla andra — röda lerväggar, palmbladstak och några få tegelhus i två våningar, gamla och gravlika. Det stod plogar på verandorna, rissäckar i vardagsrummen och småbarn kröp omkring i de sandiga prängen tillsammans med idisslande getter. Mrs Fletcher hade föresatt sig att finna flickan i den ärenprisblå sarin och det visade sig inte alls svårt: plötsligt öppnades en dörr i en lervägg och där var flickan, bärande en korg med kodynga på huvudet.

Flickan log och satte genast ner korgen på gården. Hon ropade och en kvinna kom ut — inte den kvinna, som varit med vid vattenfallet, för det var flickans egen mor — detta var hennes mans hus och kvinnan, som kom över gården var hennes svärmor. Men hon hade tydligen hört talas om mötet vid vattenfallet och hon visade genast gästfrihet, kom med en stråmatta att sitta på, och lade den på den upphöjda plattform utanför huset, som används till att sova på.

"Sitt, sitt, varsågod och sitt", sa hon och ropade sedan ut en pojke inifrån huset, rumsterade om på ett beställt, hemlighetsfullt sätt för att få fram två småmynt, tog ner en välputsad mässingskopp från en hyl-

la och skickade iväg pojken till byns café.

En massa människor samlades kring Mrs Fletcher. Otvättade barn, nakna eller med smutsiga kläder, kröp fram i dammet och kantade stirrande den öppna dörren. Sedan kom några kvinnor, bärande på småbarn, och en gammal snusande man. Alla var oväntade och objudna; Mrs Fletcher visste mycket väl att privatliv är otänkbart i en indisk by.

Pojken kom med kaffet, koppen täckt med ett fräscht bananblad. Under tiden hon drack, ställde Mrs Fletcher artiga frågor om familjen och sedan avslöjade hon sin plan.

"Den kvinnliga doktorn på sjukstugan är en vän till mig. Hon är duktig, jag vet en massa människor, som hon har hjälpt. Det skulle väl inte skada att besöka henne."

"Vi måste fråga min svärdotters man. Han är ute på åkern nu", sa svärmodern tveksamt.

"Kan ni be honom komma hit?" föreslog Mrs Fletcher. Han skickades efter, och under tiden växte folksamlingen och pojken sändes att köpa en andra kopp kaffe.

Till slut kom mannen; han torkade av ansiktet på den handduk han bar över axeln. Han var en stark och kraftig ung man; leran från plöjningen fanns kvar på ben och fötter. Hans blick var frågande. Han lyssnade på Mrs Fletchers noggranna förklaring och samtyckte genast. Han skulle bara diskutera det med sin frus föräldrar, men om han hade gett sin tillåtelse, var han säker på att de inte skulle ha något att invända. Så var det hela bestämt.

Tempel i Sydindien, tillägnat Shiva, kanske från 1700-talet

ne.”

Den lilla doktorn var omöjlig att säga emot. Hon var flera centimeter kortare än flickans mor och hon tittade upp mot henne som ett barn, som ber om en leksak. Hon lyckades, där en mer värdig och auktoritativ doktor kanske skulle ha misslyckats.

”Kan jag bli kvar här hos henne?” frågade modern.

”Javisst, det är klart. Ni får äta ute, men ni får ligga på en stråmatta bredvid hennes säng. Men det kommer bara att ta några dagar.”

Mrs Fletcher sa ingenting, men nickade och log mot doktorn, satte handflatorna emot varandra och bugade lätt som hälsning till familjen och gick ut.

Under de femton månader, som gått sedan Mrs Fletchers besök vid vattenfallet hade ingenting förändrats där. Mästaren var fortfarande inte synlig, men rök sökte sig ut från det lilla köket. Lärjungen var lika uppmärksam som alltid på vad som hände på stigen.

Två människor närmade sig; den unga kvinnan bar på ett tjockt tremånaders barn, och hennes man gick bredvid henne med en korg full av blommor och frukt.

”Vi är här för att tacka”, sa mannen till lärjungen. ”Min fru vallfärdade hit för att hon hade hört att de, som ber om barn här, får ett

snart.” Han tittade stolt på barnet. ”Och hon avgav ett löfte om detta bidrag till templet.”

Lärjungen tog offergåvan och gick upp till templet. Det unga paret stod bakom honom. Han böjde sig ner över mässingsfatet och snart lekte kamferflamman över den svarta gudabildens ansikte. Han offrade frukten och lade en blomstergirland runt gudens axlar.

Medan de gick ner för trapporna igen mellan de egendomliga stenarna, tryckte flickan spädbarnet intill sig. Alla löften hade hållits, erkänsla visats och alla riter utförts; ingen olycka kunde nu inträffa.

(Översättning: Margaretha Kihlberg.)

Anm.

Dora Scarlett, som intervjuades i Söka-rens förra nummer, publicerade för några år sedan noveller och skisser om livet i Sydindien i den engelska tidskriften **Blackwoods Magazine**. Vi kan ha svårt att inse vilken genomgripande betydelse de religiösa riterna har för människorna på den indiska landsbygden, som Dora Scarlett också påpekade i intervjun. Hon hade själv sett skylten om Mästarens behov av en ny boning. (”M.A.” motsvarar ungefär fil. mag.)

Nils-Olof Jacobson

TVA CITAT SOM SPEGLAR DE TVÅ AVGORANDE POLITISK-IDEOLOGISKA MOTSÄTTNINGARNA I VARLDEN

Vårt land måste välja mellan två sorters politik, kapitalismens och imperialismens politik eller antiimperialismens och socialismens politik. Det är viktigt att komma ihåg att det inte finns någon medelväg mellan kapitalism och socialism. De som envisas med att vilja se en tredje väg är vilseledda sökare efter Utopia.

Fidel Castro

Om människorna i västvärlden visste hur livet gestaltar sig i dessa kommunistländer, skulle de med avsky och indignation vända sig mot västliga revolutionärers förkunselser och glittrande fraser... Genom kombinationen av propaganda och censur har Sovjetunionen och andra socialistiska stater (Cuba, Kina, Nordvietnam och Nordkorea) i hög grad kunnat styra nyhetsförmedlingen både i Sverige och andra demokratiska länder i västvärlden.

Björn Ahlander

På det internationella lyxhotellet Oberoi-Sheraton i Bombay finns denna skylt över vad gästerna har tillgång till: resebyrå, flygkontor, biluthyrning, apotek — och astrolog.

När en väg byggdes över ett skogsklätt berg utanför Bombay hittade man en sten, ca 20 cm hög med en målad figur på. Någon sade att det var gudinnan Kali, och man byggde ett litet tempel av cement runt stenen. Det är knappt en meter högt. Sådana små tempel ser man överallt i Indien, i städerna och på landsbygden.

Bilder: NOJ

SM-REPLIK

Forts

Lika litet som man alltid kan få fram reaktioner genom hypnos, bl.a. eftersom olika försökspersoner reagerar på olika sätt, lika litet kan man exakt upprepa klärvoajans- eller prekognitionsexperiment. Man kan inte få exakta reaktioner på samma sätt som inom t.ex. kemin, där man vet att två ämnen alltid reagerar på varandra på samma sätt.

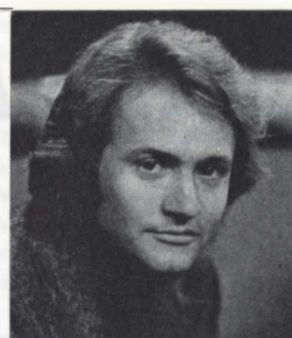
Enligt min tro är sökandet efter det upprepbara experimentet ett jagande efter Fata Morgana. Man kan inte framtvinga parapsykologiska fenomen. De glider undan, de vägrar ofta att uppträda. Däremot kan man försöka designa experiment som ger likartade eller ibland samma effekter — men det är ju långtifrån det samma som det upprepbara försöket.

Nils Wiklund säger att beroendet av en viss försöksperson måste ”kännas otillfredsställande, då förmodligen lätt kan försvinna, även om den en gång funnits”. Men saken är ju den att psi-förmågan ständigt växlar, även hos samma försöksperson. Detta kan bland mycket annat bero på hur stämningen är i försökslokalen. En positivt inställd experimentator tycks kunna gynnsamt påverka yttringarna av försökspersonens psi-förmåga.

Uri Geller tycks ha visat att han kan ”se” för honom dolda teckningar. Detta kan han upprepa många gånger, men ibland missar han: det händer att han avstår från att gissa, eftersom han ibland inte får ett riktigt intryck av teckningen. Man kan tydligen med Uri Geller utföra experiment som ofta ger samma eller liknande effekter, men experimenten går aldrig att verkligen kommendera fram: de är inte i sträng mening upprepbara.

Likartade resultat av likartade experiment får man ju redan — men att olika experimentatorer får precis samma resultat, om bara försöksanordningarna är identiska, det är nog omöjligt. Inget tyder för närvarande på att det skulle gå. Psi-fenomenen fluktuerar ständigt — liksom humöret, eller medvetandets tankeinhåll.

Sökaren skickar gärna ut gratis prov-exemplar till intresserade. Sänd oss vänners och bekantas namn och adress, så får de en eller två tidningar med posten samt inbetalningskort för ev. prenumeration!

PER RAGNAR REFLEXIONER

I höstas och under den vinter vi snart skall lämna bakom oss gick många goda vänner till mej bort. Särskilt november är liemannens månad. Då räcker han, intensivare än någonsin, sina redskap även åt dem som inte nått en ”naturlig” ålder för att lämna detta jordeliv. Bårhusen i Stockholm var överfulla, ett memento om de vardagsljus vi aldrig kan tända i nog omfattning. Så mycken kärlek och värme det ropas efter i svenska hem...

Det blev alltså flera begravningsakter att övervara. Det var stämningsfulla stunder, ägnade åt minnen och eftertanke. Men stunder, som så fylldes av tung musik och svartklädda människor med förtvivlade ansikten och söndergråtna ögon, att ljusare budskap fick mycket liten plats. Det var ceremonier i det definitiva avskedets anda. Det var tal som handlade om ”detta vårt enda, korta liv” och om ”Herrens outrannsakliga vägar”. Så när mej budskapet om biskop Sigfrids död, biskopen i Liberalkatolska kyrkan. Jag bekänner mej inte till någon viss kyrka eller någon speciell religions dogmer. Men för Liberalkatolska kyrkan har jag länge känt sympati, för dess ljusa gudstjänster, för det bitvis mycket vackra ceremonielet och inte minst för de öppna, sannings-sökande predikningar som där hålls. Mycket av denna kyrkas strävan fanns inkarnerad i dess biskop, Sigfrid Fjellander. När jag tänker efter så har jag inte träffat honom så många gånger som jag trodde. Men det var en människa man ”kände” när man mötte honom. Det fanns i hans ögon ett milt sökande, en ljus

glimt och en värme, som inte trängde på. Den inte särskilt starka rösten rymde en orubb- lig Visshet.

Jag läser i dödsannonsen att: ”Nyss lade vår pilgrim åt sidan den mantel som här han bar. Befriad med jubel han känner, Hur lätt är den dräkt som är kvar.”

Och längst ner i annonsen uppmanas man att inte bära mörka kläder vid hans begravning, ”i enlighet med vår kyrkas ljusa tro”.

Rekviem-mässan och jordfästningen äger rum i det lilla vackra kapellet på Stora Essingen i Stockholm. Hela mässan går i ljusets tecken. Och på slutet, när vännerna går fram till kistan för att säga farväl, när inga tunga ord ut i kyrkorummet. Visst finns det tårar i mångas ögon, vem sörjer inte en älskad vän! Men:

— Min människa gråter, säger en dam, men min ande jublar över den frihet och kärlekstjänst du går till mötes!

En gråhårig, äldre man bugar för kistan och säger med öppet, alldeles lugnt ansikte:

— Jag vet att du lever. Vi ses, gamle vän.

Och när skovlarna mull lyfts över kistan lyder orden så här:

”Jord till jord, aska till aska, stoft till stoft, på det att han i den strålände, andliga kropp, som han nu bär, må varda fri från alla jordiska bojar för att såsom sig bör, tjäna Gud.”

Inte av jord kommen, alltså, men kommen till jorden för att lära av skörden hur man sår. Sedan vidare. I vår Faders hus är boningarna många, otaliga är livsuttrycken.

ESPERANTO

Forts

rörelsens internationella språk. ”Ett gemensamt språk för folkens breda lager ser vi som oundgängligt, om man vill kunna konkret förverkliga de socialistiska principerna om broderskap, solidaritet och internationell organisation”, skriver de i brevet.

— Vi ser det som en fråga om jämlikhet, säger Franko Luin. Som det nu är blir människor i ett land där man talar ett världsspråk privilegierade och kan internationellt göra sig gällande på ett helt annat sätt än andra, som i stor utsträckning får lita till tolkar och översättare, och det är inte tillfredsställande.

Franko Luin, som kommer från Trieste i Italien, är förutom i esperantosaken även engagerad i fredsrörelsen, och han ingår i redaktionen för tidningen Freden. Det är många som, liksom han, är både pacifister och esperantister.

(Adress: Svenska Esperantoförbundet, Fack, 122 04 Enskede.

LÄST OCH KLIPPT

Hälsa är en alldeles utmärkt kulturtidskrift. Dess upplaga har ökat till ungefär det dubbla under 70-talet, kanske som följd av "gröna vågen" och en allt större miljö- och matmedvetenhet hos folk i allmänhet. Men Hälsa har inte tunnats ut sitt hälsobudskap för att passa de större grupper som blir intresserade. Den är alltså en tidskrift i Are Waerlands efterföljd. I julnumret 1974 skriver Eskil Svensson bl.a.:

"Det finns en speciell aspekt som vi varmt slår vakt om i denna tidskrift och det är att inte äta eller plåga djur. Den kost vi förespråkar är rent laktovegetarisk.

Det behövs inga vetenskapliga argument för en sådan attityd.

Att leva utan kött är självklart när man har vant sig vid det, det går bara inte på något annat sätt."

Tidningen *Djurfront*, som utges av Nordiska Samfundets ungdomsgrupp, pläderar i en ledande artikel i nr 3, 1974 för vegetarism.

Vi resonerar ofta om vad som är rätt och fel i skilda livets avgöranden, påpekar tidskriften, men "det finns ett område i vårt liv som endast ett fåtal är beredda att underkasta moralisk diskussion — maten".

"När det gäller maten frågar man sig: smakar det gott? En del undrar också: är det nyttigt för mig? Men knappast några frågar: är det moraliskt rätt att äta det här?"

Men att äta kött innebär att man tillfogar kännande varelser lidande, skriver *Djurfront*. Folk har inte tänkt igenom de moraliska konsekvenserna av köttätande. Men "miljontals djur plågas och dödas årligen för att stå till tjänst med välsmakande köttretter". Som exempel nämner tidskriften grisarna. "De sex månader de framlever i den moderna djurfabrikens 'rationella' stordriftsmiljö kan bara jämföras med tillvaron i ett koncentrationsläger. Transporten till slakthuset är ofta brutal. Dödsfall av stress är vanliga. Sedan väntan i trängsel och bråk. Slutligen framdrivning till gasning eller skjutning. Vem vågar påstå att de inte upplever dödsångest?"

Uppfödning av slaktdjur innebär också "ett stort slöseri med fram-

för allt protein, vilket är vad de svältande främst behöver". Så för både människornas och djurens skull: "slopa köttet!" skriver *Djurfront*.

(*Djurfront*, Järntorgsgatan 4, 2 tr., 111 29 Stockholm.)

I *Miljö o Framtid* nr 12, 1974 meddelar Björn Gillberg att tidningen bl.a. planerar en serie artiklar om sjukvården. Han skriver:

"Trots oerhörda resurser inom sjukvårdssektorn försämras folkhälsan. Detta beror till stor del på att man så gott som uteslutande satsar på att bota sjukdomar i stället för att förebygga dem. Det är MoF:s uppfattning att den svenska sjukvården kommer att drabbas av en svår kris om myndigheterna inte tvingas tänka om i denna fråga.

MoF kommer bl.a. att belysa möjligheterna till en billigare, effektivare och människovänligare sjukvård utifrån ett ekologiskt betraktelsesätt beträffande sjukdomarnas orsaker. I detta sammanhang kommer vi att granska de stora läkemedelsindustriernas inflytande över den officiella svenska sjukvårdspolitiken. Dessa företag säljer årligen läkemedel för miljarder och saknar givetvis helt intresse för förebyggande sjukvård som bl.a. innefattar sunda re kostvanor och renare miljö."

Ja, som Björn Gillberg säger, folkhälsan försämras. Därför framstår miljövården nu som en politisk uppgift som skall prioriteras; den är viktigare än frågor om den ekonomiska fördelningen. Samhället måste lära sig att eliminera de hot mot vår hälsa som finns i livsmiljön.

I *Amnesty-Bulletinen*, nr 2—3, 1973 finner vi på sista sidan följande text under rubriken "Jag har sett torterarens ansikte..."

"Jag har sett tortyroffrets ansikte. Jag har sett torterarens ansikte på nära håll. Det var i ett hemskare tillstånd än mitt eget blödande, askgrå ansikte. Torterarens ansikte var vanställt av ett slags ryckningar som saknade all mänsklig anknytning. Han befann sig i ett sådant spänningstillstånd att hans uttryck påminde om kinesiska masker; jag överdriver inte. Det är inte någon lätt sak att tortera människor. Det kräver inre engagemang. I denna situation råkade jag vara den lyckligare. Jag förödmjukades. Jag förödmjukade inte andra. Jag bar helt enkelt en i djupet olycklig mänsklighet i mina värkande inälvor. Men de män som förödmjuka dig måste först förödmjuka det begrepp om människovärde som de har inom sig själva. Glöm bort att de struttar omkring och kråmar sig i sina uniformer, svullna av medvetandet om att de kan kontrollera sina medmänniskors lidande, sömnlöshet, hunger och förtvivlan; berusade av sina händers makt. Deras berusning är ingenting annat än människonaturens förnedring. Den yttersta förnedringen. De måste betala dyrt för mina plågor. Det var inte jag som hade det svårast. Jag var bara en man som stönade därför att han led svåra smärtor. Jag föredrar det. Just nu är jag berövad glädjen att se barn gå till skolan eller leka i parken. Under det att de måste se sina egna barn i ansiktet.

Georgios Mangakis"

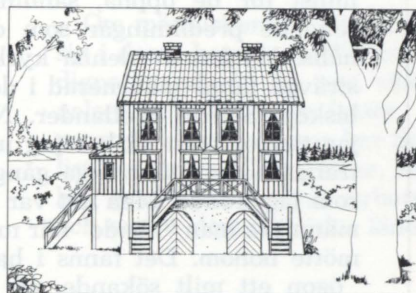
Njut av stillhet

och gemenskap på ett litet vegetariskt gästhem i Uppered, vackert beläget vid Dalslands Kanal. Rök- och spritfri miljö. Idealiskt för sabbatsår, semester eller veckoslutsträff.

Välkommen önskar Estrid Koch

Hotell Tre Morötter

Box 6473, 464 00 Mellerud
Tel. 0530/300 98.

BREV

MORALISKT DILEMMA

En vegetarian har inför sig själv och andra en motivering för sin livsföring (om det nu inte är så att han tillhör den majoritet av jordens befolkning som är vegetarianer av nöden eller traditionell-religiös tillhörighet). De i västvärlden oftast omfattade skälen för vegetarism är de näringsfysiologiska och etiskt-andliga. Mot dem som hävdar att vi som biologiskt tillhörande släktet primater bör vara trogna mot vår tidigare miljö och livsform skall jag inte här föra talan, utan endast mot den senare gruppen, de etiska vegetarianerna. En rimlig förmodan är att de som inte äter kött därför att köttätande är förbundet med dödande inte endast är vegetarianer, utan att deras vegetarism är en del av en konsekvent tillämpning av en allmän princip: radikalt icke-dödande.

Men man kan visa att ett fullt realiserande av denna princip inte är möjligt, så som livet på jorden fungerar, ty människan kan inte inta en plats som är skild från den övriga naturen. Därmed löses den abstrakta icke-dödande-principen upp i intet liksom en skenfråga.

Vi har alltid vetat att växterna lever. Numera vet vi dessutom att de har medvetande, psi-förmåga, emotionella reaktioner osv. Vad är då vegetarianer annat än ensidiga förföljare av de försvarslösa växterna? Köttätarna fördelar ju åtminstone lidandet över samtliga livsformer. Nötter, frön och andra små löften om liv erbjuder inte någon utväg ur dilemmat. Lagg dem i lite god jord, så får ni se vad som händer!

Själva livsprocessen bryter mot principen om icke-dödande — även om man i likhet med somliga av Indiens heliga noga aktar det som kryper och krälar på marken.

Ponera att vi förstörar upp en förkyld persons halsmandlar eller något litet sår i hans hud. Ett veritabelt krig pågår mellan kroppens armé av vita blodkroppar och de angripande mikroberna. Kan man vara radikal pacifist och samtidigt använda desinfektionsmedel? Frågan kan verka pubertal, men jag har ännu inte mött någon som kunnat ge en nöjaktig och stabil grund för sitt ställningstagande i denna sak. Var i kontinuet av medvetande och liv skall man förlägga det kritiska värdet? Kanske i punkten Lagom.

Vill den som känner sig manad ge mig Upplysning?

Frågande: Stefan Löfstrand.

Anm. Stefan Löfstrand synes inte ha något att invända mot hälsoskälet för vegetarism. Det skälet är tillräckligt för att inte äta kött, fisk och ägg utan i stället livnära sig på vegetabilier (plus mjölk,

mjölkprodukter och kanske honung) med tonvikten på råkost. (Råkost är födoämnen i det skick som naturen skapat dem. Denna naturliga kost är kroppen anpassad till och reagerar positivt på i motsats till av människan industriellt förändrade ämnen, som kroppen inte är inrättad för att ta om hand.)

Etisk vegetarism kan vara en naturlig del av en allmän inställning att allt levande, i synnerhet högre livsformer, bör behandlas väl av människan. När man principiellt tillerkänner alla människor fri- och rättigheter, är utvecklingssteget till erkännande av djurens rättigheter inte långt. Ett sådant erkännande måste innebära att djuren anses ha rätt att leva efter sina förutsättningar på de villkor som naturen ger dem. De får inte spärras in i fångelser, där lidande åsamkas dem (tex. "djurfabriker"), de får inte vållas onödigt lidande genom plågsamma vetenskapliga experiment, grym djurhållning och nöjesjakt.

Om det i princip blir erkänt att djuren har rättigheter, torde alla problem beträffande människans förhållande till djuren kunna finna en lösning. Grundtanken är klar: människan skall möta djuren som vänner i naturen. Mot den bakgrunden är en livshållning som inbegriper icke-dödandet av djur naturlig.

Frågan om växternas ev. känsloliv är ännu outredd. Forskningen på det området befinner sig bara i sin början. I alla händelser är det stor skillnad mellan de högre djurens livsupplevelse och växternas.

Människan ingår som en del i naturen, vars processer delvis är grymma. Men aldrig någonsin får detta förhållande berättiga människan att utöva grymhet mot andra varelser. Människan måste leva och handla i överensstämmelse med de högre samlevnadsideal som hon kan känna i djupet av sitt väsen.

SM

Ragnar Jändel

HEALING!

F. S. Lind
dipl. massör o. sjukgymnast
Klostergatan 31
Örebro
Ring för tidsbeställning
019/11 33 79. Välkomna!

MEDITATION

Det finns många meditationsmetoder. Ett sätt att meditera är att samla sitt inre kring skilda begrepp: Glädje. Lycka. Kärlek. Sanning. Hälsa. Fred. Rättfärdighet. Vänskap. Vänlighet. Mod. Medmänsklighet. Solidaritet. Generositet. Frihet. Hänsyn. Hjälpsamhet.

Meditera varje morgon över ett av dessa begrepp! Lev sedan hela dagen i den meditationens ljus. Välj också själv nya begrepp att meditera på.

Ifall meditation på positiva värden blev en folkrörelse — utan aggressivitet gentemot dem som tolkar resultaten av meditationen annorlunda än man själv — skulle samhället kunna förändras mycket till det bättre. Och vi skulle alla tycka mycket bättre om varandra och om oss själva.

Det slår mig hur främmande vi människor dock är för varandra, hur litet vi vet om varandra, hur skamligt vi är oss själva nog.

Rannsakn

Dagen dör och natten nalkas,
har vi hunnit allt vi bort?

Snart av döden pannan svalkas
och vår sol går bort.

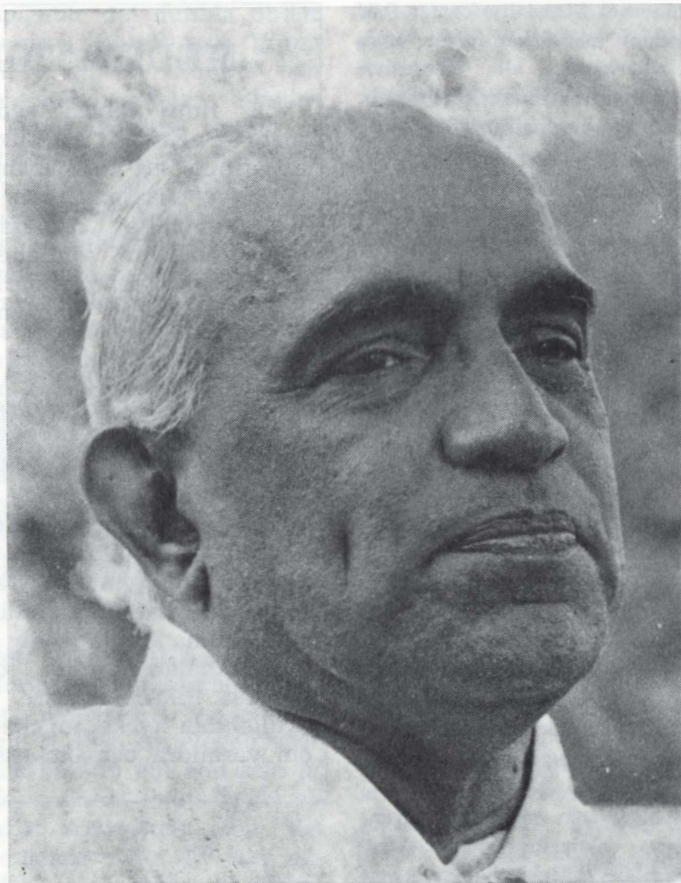
Meningen var svår att finna,
skall den finnas nu?

Målet, som vi skulle hinna,
är det hunnet nu?

Olle Wedholm

VEDANTA

Av Claus Oreskov

Samtal med Swami Ritajananda

Ledaren för Sri Ramakrishna-centret i Greta, Frankrike, 63-åriga Swami Ritajananda, var i Köpenhamn i slutet av förra året och föreläste, bl.a. i samband med ett yoga-konvent. Han talade om vedanta och yoga. Vedanta (som är en av de sex klassiska indiska filosofierna, vilka bygger på Upanishadernas tradition) beskrevs som en världsåskådning, men inte som teori utan som **insikt**, och yoga som medlet att uppleva den.

Av den vedantiska insikten följer verklig frihet, som är livets mål enligt hinduismens skrifter, sa swamin och tillade att hela skapelsen söker denna frihet — friheten från krafter inom och utom oss. Den svåraste friheten att nå är den inre, ty vi är slavar under vårt eget sinne,

vilket härskar över vårt liv och är omedvetet om vad som är bäst för oss, eftersom det är bildat av våra vanor. Sinnet är både vår vän och vår fiende, och det är viktigt att vi lär oss behärska det. Därom undervisar Herren Krishna lärjungen Arjuna i Bhagavad-Gitas sjätte sång, som handlar om självbehärskningens yoga. Den positiva tanken kan behärska hela kroppen; varje negativ tanke, som uppstår, skall genast tillintetgöras av en positiv tanke.

Swami Ritajananda omtalade att Atman (det innersta jaget, Guds-gnistan) är evigt fri. Men det mänskliga sinnet, som är mellanledet mellan Atman och kroppen, styrs av yttre och inre krafter. För att förverkliga den sökta friheten är meditation nödvändig, och kontroll av

sinnet är meditationens förutsättning. Swamin menar inte att vi skall dra oss undan från världen, utan vi skall leva i världen, acceptera både glädjen och lidandet men vara oberörda därav. Om sinnet, obeständigt, berörs av världen, då omöjliggörs meditation; alltså: oberördhet och koncentration är medlen. Eftersom känslorna inverkar på koncentrationen, bör man till meditationsobjekt välja ett föremål som man älskar högt, ett vackert naturfenomen eller en helig person och samla tankarna kring det. Genom meditation förvandlas människan, intelligens och känslor blir starkare, och yogin får kraft att uppnå frihet.

Sammankomsten avslutades med gemensam meditation. Det var något av en upplevelse att se så många människor med vitt skilda kännelser förenade i en gemensam hängivenhet åt det som var och en för sig ansåg vara det sanna, det sköna och det goda. En sådan universalitet är sällsynt. Den är värdig en Sri Ramakrishna, och utan att han blev nämnd särskilt ofta, var det likväl Ramakrishnas toleranta och universella ande som vilade över dessa sammankomster.

Det gavs möjlighet till enskilda samtal med swamin, vilket flera begagnade sig av. Från ett sådant här rör följande.

Claus Oreskov: Vad är Ramakrishnas budskap till världen av i dag?

Swami Ritajananda: Budskapet är harmoni mellan religionerna, som alla utgör skilda vägar till samma högsta mål: Gud.

CO: Hur skall denna harmoni uppnås?

SR: När var och en förverkligar sin egen religion, när han fram till det som är sanningen i dem alla.

CO: Vad är meditation?

SR: Det är en teknik varigenom sinnet ges styrka och slutligen uppnår ett nytt medvetande, som är nödvändigt för att varsebli det universella medvetandet.

CO: Vill du ge en kort beskrivning av vedanta?

SR: Det finns blott en verklighet,

säger vedanta. Världen och ens eget jag är denna verklighet; varje själ är denna verklighet. När den insikten vinnes, då har livets högsta mål uppnåtts, och det är något helt underbart, en upplevelse av alltings fullkomliga enhet.

CO: Vedanta har kritiserats för sitt påstående att universum är en illusion och endast Brahman verklighet. Men Brahman är ju allt — omfattar den då inte hela universum?

Låt oss ta ett exempel, säger Swami Ritajananda, pekar på en stol och frågar: Vad är detta? CO: En stol.

SR: En stol? Nej, formen är en stol, men innan den fick stolens form, vad var den då? Och om vi slår den i bitar, skulle ingen kalla den en stol. Vad är den då?

CO: Trä; formen är en stol.

SR: På samma sätt säger vedanta att det är namnen och formerna som är överkliga, ty de skiftar ständigt, men bakom dem finns något oföränderligt, som är det verkliga. Du kan modellera leran i många former, men leran är alltid densamma.

CO: Namnen och formerna är överkliga — det är substansen som är verklig?

SR: Ja, så är det. Världen och allt som existerar har sin rot i Brahman. Detta förklarar Upanishaderna mycket tydligt; men olika vedantafilosofier utlägger vedanta på olika sätt, så det finns flera uppfattningar.

CO: Finns vedanta-idén inom andra religioner och filosofier?

SR: Ja. Men vedanta är inte en idé, utan något verkligt, något som kommer av erfarenhet, då man ögonblickligen förnimmer enheten med allt.

CO: När man fått denna vedantiska insikt att allt är ett, är man då oberörd av lust och smärta?

SR: En människa med denna insikt förändras sig inte till det yttre, utan lever och verkar i världen liksom alla andra; hon kanske skriver böcker eller spelar vacker musik, men hon gör dessa saker utan bundenhet till världen. Hon är hela tiden medveten om den högsta verkligheten. Det som förändras, när man får den vedantiska insikten, är sättet att se på. Om du biter dig i tungan, drar du väl inte för den skull ut tanden?

CO: Nej, men smärtan är verklig nog.

SR: Ja, men du är oberörd av den. En sådan människa lider aldrig, hon är alltid densamma.

CO: Ramakrishna hade smärtor

under sin svåra sjukdom strupkräfta, men han skulle alltså ha varit opåverkad av dem?

SR: Ja, detta är ett vackert exempel! Någon frågade Ramakrishna varför han inte bad till Den Gudomliga Modern att få bli frisk. Först avböjde han, men då man uppmanade honom mycket entusiastiskt, så bad han likväl. Gudinnan sa honom då att det inte fanns någon grund för oro, ty han åt och drack genom tussentals munnar — det finns i verkligheten inte liv och död.

CO: Det är det nästan omöjligt att förstå.

SR: Ja, det måste upplevas. Vedanta lär dig konsten att leva verkligt.

CO: Finns det plats för Ishware (den personlige Guden) och avataren (Gudsinkarnationen) inom vedanta?

SR: Ja. Det finns blott en Gud; allt är ett, och det existerar inget annat än detta enda. Men vi upplever oss inte på det sättet, utan vi ser oss som jag och du, upplever en dualitet, som är vi själva och det som är utanför oss själva. Så länge vi har den upplevelsen, finns det för oss en personlig Gud, men i enheten finns det ingen som tillbeder Ishware.

Avataren är en gudomlig inkarnation som frivilligt kommer ned till människorna. Det är Ishware som kommer och lever bland oss. Avataren är mötespunkten mellan Ishware och människan — vi kan alltså följa avataren till Ishware. Bibeln ger ett exempel på detta. Kristus sa: "Jag är vägen", följ mig, så leder jag dig till Gud. Alla är eniga om att Gud är allsmäktig, så det måste vara en lätt sak för honom att inkarnera sig själv här på jorden. Jag tror att det har skett många gånger i det förflutna och att det kommer att ske åter och åter i framtiden. Alla de heliga skrifterna talar om det; skulle vi inte tro dem?

CO: Var Ramakrishnas samadhi (gudsförverkligande) något speciellt, eller kan alla människor nå fram till det?

SR: Logiskt sett: ja. Det finns många slags samadhi. Ramakrishna sa att nirvikalpa samadhi (den mentala upplevelsen "jag är Brahman/Gud", när man blott är medveten om denna enhet med Gud och inget annat) är den största. Ramakrishna sa aldrig att denna upplevelse blott var för honom; alla kan nå fram till den; men å andra sidan är samadhi ett stort ord, och hur många har verkligen nått dit?

Vem var Ramakrishna?

Den vedantiska insikten innebär att lärjungen förstår att Brahman (världssjälen) och Atman (den individuella själen) är ett och samma och att hela världen, allt som finns, är Brahman. Lärjungen säger: "Sarvam Khalvidam Brahma" (sannerligen, allt detta är Brahman).

Brahman är den enda existerande substansen, ensam evigt ren, evigt vaken, obegränsad av tid, rum och oberoende av lagen om orsak och verkan. Genom maya, illusionernas värld, som gör det omöjliga möjligt, skapar Brahman en värld så att det synes som om Den (Brahman) är delad i namn och former. Men Brahman är i verkligheten inte delad utan en. Och djupt i sitt eget väsens verklighet finner människan denna enda verklighet: Brahman.

I det mentala tillståndet nirvikalpa samadhi upplevs föreningen mellan Atman och Brahman.

Sri Ramakrishna (1836—1886) befann sig ofta i samadhi. Det uppges att han en tid sex månader oavbrutet befann sig i detta tillstånd, omedveten om yttervärlden. En sadhu skötte om honom under den tiden. Ibland slog sadhun honom med en stav för att få honom så mycket ned till det fysiska planet att han kunde stoppa litet mat i munnen på honom.

Under samadhi uppnådde Ramakrishna all kunskap. En gång uppenbarades för honom allt det vetande som finns nedtecknat i Indiens heliga skrifter — därefter kunde han, som knappt kunde läsa och skriva, ha diskussioner med sin tids största hindu-auktoriteter, vilka alla förvånades över hans kunskaper.

*

Ramakrishna vände sig till flera religioner utanför hinduismen och levde sig in i dem. Han invigdes i den muhammedanska sufi-sekten, upprepade Allahs heliga namn, klädde sig som en muslim osv., och efter tre dagar uppnådde han gudsförverkligande på den vägen. Han hade förmågan att leva sig in i skilda religioners idéer, och medan han praktiserade islam, ignorerade han hindu-gudarna fullständigt — dvs. medan han tillbad Gud i en bestämd form, bekymrade han sig inte om samma Gud i andra former.

Ett år senare blev Ramakrishna introducerad i kristendomen; en kristen indier läste i bibeln för honom, och han kände sig starkt dragen till Jesus och dennes lära. En dag, när han satt och mediterade

över Jesu liv, kom några ljusstrålar från en bild av madonnan och Jesus-barnet; ljuset träffade honom i hjärtat, och i tre dagar gick han omkring i extas; alla hans andra religiösa idéer var som bortblåsta, endast den kristna idén fyllde honom helt. Han hade bl.a. en vision av ett kyrkorum, där det hölls mässa. Vid slutet av den tredje dagen såg han en praktfull gudamänniska komma emot sig. Ramakrishna förstod att det var en främmande, och från botten av hans hjärta löd som ett ringande orden "Jesus! Jesus Kristus, den store yogin, Guds älskande son, ett med Fadern, som gav sitt hjärtas blod och uthärdade gräslös tortyr för att rädda människorna från sorg och elände." Därefter ingick Jesus-gestalten i Ramakrishna, och han förverkligande sålunda Gud sammansmält med Jesus.

Om Buddha sa Ramakrishna: "Det finns ingen skillnad mellan den tro som grundades av honom och den vediska kunskapsvägen (vedanta)." Likaså hade han djup vördnad för Mahavira, jainreligionens profet, och sikhernas tio guruer.

Ramakrishna praktiserade skilda religiösa vägar, och han nådde fram till samma Gud på varje väg. Liksom floder har sin upprinnelse på olika ställen, men alla mötas i den stora oceanen, så har de skilda religionerna var sin utgångspunkt, men alla möts de i Gud.

Att Ramakrishna gick alla vägar berodde på hans brinnande längtan efter det gudomliga, och denna längtan var den kraft som drev honom.

Sri Ramakrishna är således universell. Han tillhör alla religioner. Han krävde aldrig att någon skulle omvända sig från en tro till en annan, utan ansåg att envar skulle följa den väg som han fann riktig. Under sina sista år utbildade han en grupp lärjungar, som skulle ge hans budskap till världen vidare. Lärjungarna var både lekmän och munkar; den ledande av dem var Swami Vivekananda. De sista två åren talade mästaren till människomassorna, som sökte andlig vägledning, dag och natt. Han drabbades av strupkräfta, men i dödens närhet fortsatte han att undervisa. "Jag skulle gärna ge hundratals sådana här kroppar för att rädda en enda själ", var hans svar till sina ängsliga lärjungar. Han hade svårt att äta, och några av hans sista ord var dessa: "Jag talar med många tungor och äter med många munnar. Jag är alla sjäalars själ och har oändliga munnar, huvuden, händer, fötter. Ty

han som var Rama, Buddha, Kristus och Chaitanya lever i mig. Valsignad är den som känner sanningen att den oändlige Guden uppenbarar sig i mänskliga former. Min finns snart inte mer; jag går dit där det inte finns födelse eller död, inte heller sorg, sjukdom eller smärta. Det är ett sår här i strupen, hunger och törst, smärta och sjukdom är i kroppen. Men när Jiva (själen) förenar sig med anden, försvinner all pina. Min gudomliga Moder har visat er genom sitt barn att anden är kroppens herre. Jag ser... min Moder, Gud, han är här, i er alla delar av mig. Den mänskliga formen är olika och färgerna många, men stoffet är ett. Gud är överallt och i alla."

"Lovad vare Sri Ramakrishna'ji."

Hari Om.

*

KONTAKT

50 års ung man söker en kvinna som älskar stilla klassisk musik, tror på reinkarnation, en förlåtande, kärleksfull Gud och som lever i harmoni. Själv är jag vegetarian av etiska skäl. Du får vara gammal, ful och lytt, eller ung och vacker. Ditt yttre har ringa betydelse. Men sänd en rad nu till

Lennart Ek, Tornfalksgatan 3, 552 69 Jönköping.

*

Kille, 25 år, önskar komma i kontakt med likasinnad flicka. Ej över 175 cm. Intressen: Ufologi, rymden, parapsykologi, ockultism, österländska religioner, plus att jag ogillar alla orättvisor vår plågade värld får dras med. Tveka inte, utan skriv NU! PS. jag är vegetarian.

Svar till "Oändligt är kosmos", Sökaren f.v.b.

*

Manlig scientolog, 24 år, med många intressen — musik, naturen, olika religioner och vegetariansk livsföring m.m. — söker en flicka att dela livet med. Du skall kunna ändra på dina tankar och åsikter, för det kan jag. Och kämpa för sanningen och rättvisan och medmänskligheten...

Dietmar Kröhnert, Unnaryds väg 11, 340 10 Lidhult.

*

Ensamma medmänniskor hör av er till kvinna 34 år med 9-årig son. Intressen: hälsoidéer, livsåskådningsfrågor, även meditation.

Svar till "Stud.tvilling", Sökaren f.v.b.

*

Healingbehandling i England till sommaren skulle jag vilja försöka. Finns det några i Stockholmstrakten intresserade av

detta och enkel konversations träning i engelska som förberedelse.

Svar till "Healing", Sökaren f.v.b. eller tel. 08/61 38 33 kvällstid och helger.

*

31-årig sökare hoppas få brevkontakt med vegetabiliskt, naturligt, feminint väsende med intresse för optimal gemenskap och förädlade intimitet.

Svar till "Spontan beräkning div.-artist", Sökaren f.v.b.

Pris för kontaktannonser: 20 öre per ord + 2:— i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 7:—. Moms inräknad.

GAVOR

D. Persson, Södertälje, 5:—; Gun Åhman, V. Frölunda, 3:—; Ingvar Anderberg, Bara, 35:—; Rune Carlsson, Lit, 10:—; H. G. Ardahl, Göteborg, 10:—; Bengt Andersson, Stockholm, 10:—; Torsten Borgvall, Göteborg, 3:—; Nils Bjernvall, Johanneshov, 60:—; Harry Johansson, Kvänum, 100:—; Gunnel Anderberg, Malmö, 10:—; Sven Warberg, Göteborg, 10:—; Stig Hartman, Halmstad, 10:—; Rachel Granlund, Eskilstuna, 10:—; Ingrid Persson, Grästorps, 10:—; Torbjörn Bergquist, Göteborg, 10:—; Valter Sjöberg, Åbosjön, 10:—; Eric Westberg, Bankeryd, 10:—; Ingrid Kraft, Landskrona, 10:—; K. Elov Karlsson, Östersund, 10:—; Dan Waern, Bollebygd, 10:—; Sven Wikström, Huddinge, 10:—; Christina Lundgren-Alm, Vattholma, 10:—; Annette Billhäll, Askim, 10:—; S. Lennart Hansson, Färentuna, 10:—; Inge Gustavsson, Lilla Edet, 60:—; Ragnar Otterlind, Kumla, 10:—; Sven Andreasson, Anderslöv, 5:—; C. J. R., Göteborg, 7:—; Åke Hållstam, Lycksele, 10:—; P. O. Arvidsson, Täby, 20:—; Ann Otterlind, Örebro, 10:—; Birgitta Cube, Malmö, 5:—; Eric Hansson, Stockholm, 8:—; Erik Henriksson, Falun, 40:—; Göte Andersson, Lund, 20:—; Rolf Rudén, Västerås, 10:—; Ingalill Johansson, Västervik, 10:—. Summa kronor 601:00.

Hjärtligt tack!

SM

I MALMÖ

är vi en grupp med huvudsakligen buddhistiska intressen. Vi träffas en gång per månad och har samtalssamkväm, bl.a. om böcker, filosofi och buddhismen. Är Du intresserad, ring: 040/21 84 83 eller 040/49 31 02

I MALMÖ

BOKRECENSIONER

SVÄR KONST ATT DÖ PÅ RÄTT SÄTT

Döden är vår broder, som osynlig och skugglös följer oss steg för steg på livsvandringen. I ett bestämt ögonblick tar han oss vid handen och leder oss in i den andra världen — till det stora okända. Men hur många av oss förmår egentligen acceptera detta sällskap utan att rygga tillbaka? Skräcken finns där alltid på lur — väl omvitnad för övrigt i litteraturen — och den har sin stabila grund i barndomens upplevelser, i läran om kraven på fullkomlighet för att nå de himmelska ängarna och ej hamna i helvetets eldar. Ändå borde vi alla lära oss att leva med döden i en lugn sinnesförfattning i förtröstan på att den inte är slutet men väl inledningen till en ny och anorlunda existens.

Härvidlag har kyrkan genom århundradena försuttit sina möjligheter att hjälpa och vägleda. I stället för tröstens ord har många gånger bilden av den förtappades väg till fasornas hålor målats i grälla färger. Bättre har det väl knappast blivit i vårt tekniskt avancerade samhälle, där "rätten att dö" i så hög grad ifrågasättes. Ingen tillåts numera gå in i den sista vilan i hemmets lugnande atmosfär — det är i stället så, att den svårt sjuke i sin säng på det stora sjukhuset prepareras med alla slags mediciner för att den flämtande livslågan skall kunna fortsätta att flämta ännu någon tid. Och när stunden och befrielsen äntligen kommer finns kanske ingen i närheten som kan ge stöd och vägledning.

Döden kräver sitt erkännande! Den utgör en del av livet självt och ingen kan undfly den; all den kunskap vi kan skaffa oss om det tillstånd eller den vändpunkt vi kallar död måste ses som angelägen för att vi därigenom skall kunna nå ett rikare och mera genomlyst liv.

Forntidens folk — egyptier och andra orientaliska kulturbärare — stod i ett annat förhållande till döden. De bars av en insikt som levde kvar i medeltida traditioner men som småningom bleknat. Förflyttar vi oss ännu längre österut, till Tibet, finner vi emellertid dödstanken klart uttryckt och genomsyrande tibetans föreställningsvärld på det mest naturliga sätt.

På svenska finns nu **Bardo Thödol**, Den tibetanska dödsboken (Berghs förlag), förtjänstfullt översatt

från engelskan av Roland Adlerberth. De 377 sidorna kommenterad text inbjuder knappast till sträckläsning, och detta är väl heller inte meningen. Bardo Thödol är ett "bidrag till vetenskapen om döden, om tillvaron efter döden och om återfödelsen" enligt vad förlagstexten gör gällande.

Den tibetanska dödsboken skildrar "upplevelserna efter döden på Bardo-planet, och vad den vill säga går i korthet ut på att konsten att dö är lika viktig som konsten att leva eller bli född. Bardo Thödol vill lära människan att möta döden lugnt och med vaket sinne. Den är en invigningsprocess med syfte att återge själen den gudomlighet den förlorade vid födelsen. Den utgör en samling instruktioner — ett brevarium — för de döende och de döda.

Texten består av tre delar: Chikai Bardo som beskriver de psykiska tilldragelserna i dödsögonblicket, Chönyid Bardo, drömtillståndet efter döden, och Sidpa Bardo som skildrar födelseinstinktens framträdande och händelserna före födelsen.

Det centrala budskapet i Den tibetanska dödsboken är genuint buddhistiskt och det världsallt som här möter är genomsyrat av liv — någon plats för död materia finns ej.

Döden upplevs som en färd i etapper från ett tillstånd till ett annat. I själslig gestalt ser den döde i första bardon (första planet) en skynt av det klara ljuset medan han i andra och tredje bardon finner sig i mayikvärlden (formernas värld). Målet är återfödelse, men dessförinnan leder den avlidnes karma honom antingen till himlen eller helvetet. Han kan få genomlida svåra plågor, men den själiska kroppen är alltid skyddad och kan därför oskadd återvända till jorden och återfödelsen i en annan människas hamn.

Döden framstår vid läsningen av Den tibetanska dödsboken som en i hög grad flytande och "levande" process. Texten är ofta högstämnd och vacker med ett språk som slår ut i österländsk blom: "... Vid denna tidpunkt kommer från Den Strålände Lyckans djupblå Östliga Rike, uppenbarande sig för dig från denna ort, Bhagavan Akshobhya (som) Vajra-Sattva"... etc.

Bardo Thödol är ingen lättsmält läsning. Dess två första översättare, laman

Kazi Dawa-Samdup och dr Evans-Wentz, måste ha haft oerhörda problem att brottas med för att göra det ålderdomliga innehållet begripligt och till och med njutbart. Roland Adlerberth har gett "dödsboken" en elegant svenskspråkig dräkt.

För den som ger sig tid och läser boken snålt, kommer Bardo Thödol att öppna intressanta perspektiv på döden. Kanske kommer då också denne vår ledsagare att inte längre te sig så avskräckande.

Ett gott råd i sammanhanget tror jag är att först av allt läsa professor C. G. Jungs "Psykologiska kommentar" (med början på sid. 43). Den ger en alldeles nödvändig introduktion.

Olle Öhman

HÄXOR OCH SPÖKEN UNDER "KIRURGENS" KNIV

I vår tid samlar sig andarna i lössläppt dans kring nya gudastoder. Nya religioner, nya rörelser övar en nästan magisk lockelse på den i själen ensamma nutidsmänniskan — den bedragna, den förvirrade, den besvikna. Inte minst i USA har svartkonst och allsköns periferia och mystiska rörelser dragit anhängare till sig; voodoo, satanskyrkor, hemliga sällskap av alla slags schatteringar har sina apostlar spridda över hela världen.

Det är än så länge ont om guider i denna mörka djungel av åskådningar och vildflugna idéer om människans mer eller mindre bestämda förankring i den universella gemenskapen. Men **Daniel Cohen** förefaller tillförlitlig: med kallt kritiska blickar granskar han hela floran av företeelser av det här slaget i boken **Voodoo, häxor och djävulsdyrkan** (Nybloms).

Det är knappast överord att säga att röster som Cohens är nödvändiga. Vi har alla rätt att tro vad vi vill — ingen behöver i alla stycken vara överens med författaren — men det är nyttigt att ta del av den skoningslöst nyktra framställning som här ägnas häxeri, djävulsdyrkan, voodoo, besatthet och andra mer eller mindre udda själsliga och andliga "tillstånd".

Cohen ger en utmärkt bild av häxeriet genom tiderna ända fram till våra dagars raffinerade satanistkyrka. Han skalar behändigt av alla rörelser deras magiskt-suggestiva dräkt och ger dem de propor-

tioner som tillkommer dem. De fruktade satanisterna är exempelvis enligt honom ofta små, relativt obetydliga gruppbildningar och inte sällan en form av "show-business".

Voodoo är en på Haiti ännu levande spöktro men också en på avstånd verkan- de magisk kraft. New Orleans och Mississippideltat var för länge sedan en central voodoo-region, och jag har själv vid besök i staden kunnat övertyga mig om att tron på "zombin" (voodoo-spöket) och voodoo-drottningen Marie Leveau ännu hålls levande i folkloren. Kapitlet om voodoo är ytterst intressant och samma om- döne kan gälla om författarens beskriv- ning av besatthetens problem — aktuali- serat inte minst genom filmen "Exorcis- ten".

En betydande del av boken ägnas UFOs. Vittneskildringarna är nu så pass många och övertygande att det borde vara svårt att kategoriskt tillbakavisa deras existens. Men Cohen går frejdigt till attack mot de allra värsta orimligheterna, mot de lätt- sinniga teorier för vilka inga som helst bevis föreligger. Däri handlar han enligt min åsikt helt riktigt. Mycket av vad som sägs i UFO-frågan är intet annat än spe- kulationer i människors godtrogenhet.

Det skadar inte att yxan här går — att jungeln rensas och ljus och luft släpps in.

Olle Öhman

VANDRARE MELLAN TVÅ VÄRLDAR

I England och Amerika är Ena Twigg ett stort och känt namn i spiritistiska kretsar. Hennes minnen som skrivits i in- timt samarbete med Ruth H. Brod, en journalist, och som nu föreligger i svensk översättning, Medium (Lindqvists för- lag) har bl.a. den förtjänsten att de fäs- ter uppmärksamheten på problem som fortfarande är höljda i kompakt dunkel och därför ofta avfärdas som chimärer och vidskepliga kuriositeter, fastän de både allmänmännskligt och i ett vidare para- psykologiskt perspektiv är värda allvarlig eftertanke och prövning.

Någon valfrihet mellan olika livsvägar har tydligen aldrig funnits för Ena Twigg, helt enkelt därför att hon var predestine- rad att spela en roll som medium. Redan i hennes tidiga barndom sökte sig hennes mediala anlag oemotståndliga ut- lopp. Hon hade uppenbarelser, såg aura- utstrålningen hos sina medmänniskor, upplevde i rummet och tiden avlägsna händelser. Syner och röster ingrep i hen- nes liv. "Jag kan inte minnas någon enda period av mitt liv, då jag inte haft över- naturliga gåvor", säger hon. De budskap hon fick "från andra sidan" var inte all- tid välkomna. När hon var fjorton år hörde hon röster förkunna att hennes far

inom en vecka skulle lämna det jordiska. Några dagar senare snavade han i en trappa, störtade ner och skadade ryggra- den. Då han avled, hade en vecka förflu- tit efter förutsägelsen.

Liksom alla spiritistiska medier är Ena Twigg övertygad om att hennes ingivel- ser härrör från en transcendent inspira- tionskälla som är oberoende av hennes personliga jag, en andevärld som på nå- got sätt är förenad och sammanvävd med den fysiska värld vi lever i. Hon gör emellertid en skillnad mellan ESP "på den fysiska världens nivå" och kontakterna med den andra världen, som hon kämpade sig fram till under övervinnande av många svårforcerade hinder och under känslan av sin fars närvaro och ledning. Ofta kom- mer ingivelsen spontant i en allt annat än stillsam och fredad miljö, t.ex. väntsalen på en flygplats. I andra fall kan ett psyko- metriskt föremål underlätta förbindelsen.

I sina transtillstånd imiterar hon träff- säkert de avlidna personer som hon menar sig kommunicera med. Vid uppvaknandet ur transen minns hon ingenting av vad som passerat utan måste inhämta det i andra hand genom bandinspelningar eller berättelser av de vid seansen närvarande. Andeskepnadernas framträdande på sce- nen föregås alltid av ett genomträngande ljus och byggs sedan upp. Ofta utvecklas visionerna till hela bildserier med män- niskor i rörelse och livliga färger, och perspektivet förskjuts ej sällan in i fram- tiden.

Man kan ha olika uppfattning om de krafter som verkar genom mrs Twigg, men det kan inte förnekas att de meren- dels fungerar med precision, vare sig de ger sig till känna i ensamma ögonblick eller i kontrollerbara sammanhang. Vid ett par tillfällen har de visat sig kapab- la att bryta sekretessen kring militära dispositioner och planer under andra världskriget. Då kryssaren Arethusan där mrs Twiggs make, Harry, tjänstgjorde ha- de träffats av en torped, hemlighöll ami- ralitetet på goda grunder dess läge. Mrs Twigg rådfrågade "den andra sidan" och fick upplysningar att kryssaren destine-

rats till South Carolina i Amerika för re- paration. Efter att på så ovanlig väg ha fått adressen skrev hon ett brev till Har- ry. Han undrade i sitt svar om hon ville ha honom ställd inför krigsrätt för av- slöjandet av en viktig hemlighet. På sam- ma sätt upplevde hon profetiskt genom hörselintryck och syner de allierades land- stigning på Normandies kust Dagen D (den 6 juni 1944) flera timmar innan ak- tionen hade påbörjats.

Sådana spontana upplevelser kan ju inte verifieras på samma sätt som planmäs- sigt arrangerade seanser där varje stavel- se som yttras protokollförs eller bandas och efteråt i detalj kan jämföras med verkliga förhållanden. I senare delen av boken finns några fall som förefaller syn- nerligen väl dokumenterade. Till de märk- ligaste hör redogörelsen för den ameri- kanske biskopen James Pikes död i Israeliska öknen (Juda öken) i septem- ber 1969. Seansen som ägde rum den 4 sept. togs upp på band och återges i oav- kortat skick. Närvarande var Harry Twigg och en känd engelsk prästman som genom det i djupt trans försänkta mediet skötte samtalet med biskopen. Det framgick att han ensam begett sig ut i öknen i bil, lämnat bilen, gått vilse och dukat under. Mrs. Twigg var så säker på riktigheten av sina intryck att hon följande dag vi- darebefordrade budskapet om biskopens död till hans hustru och till Rosalind Heywood, vice ordförande i engelska SPR, samt till en TV-producent som senare på dagen i en utsändning nämnde biskopen såsom "nu saknad och antagligen död". Söndagen den 7 sept. spreds genom ra-

FA DERES HOROSKOP

stillet og tilsendt for 35 svenske kr. Send fødselsdato, klokkeslet og føde- sted til

Peter Sørensen
Havrevej 12, DK-2700 Brønshøj,
Danmark

SIKTA HÖGT

Lev inte på sparlåga. Bygg upp hälsa, charm, intellekt, livskvalitet. Lev upp med

STEGRA-PROGRAMMET

Unik metod i 9 arbetshäften, som mynnar ut i en fritidsorganisation. Begär fritt provhäfte.

Fritidsfrämjandet
Box 442
126 04 Hägersten 4

dion nyheten om att han påträffats död i öknen.

Då man läser dessa minnen, blir man erinrad om vilken stark position den spi- ritistiska rörelsen har i England både hos gemene man och i intellektuellt avancera- de kretsar. Sådana handlingslivets män som flygmarskalkerna Hugh Dowding, som var chef för det brittiska jaktflyget 1936—1940 och som har en stor del av förtjäns- ten av att de tyska flygattackerna kunde slås tillbaka hösten 1940, och Victor Goddard, som kämpade samman med lord Mountbatten i Fjärran Östern, kom genom studier och egna erfarenheter till slutsat- sen att en spiritistisk förklaring är den enda möjliga för vissa mediala prestatio- ner. Då de längre fram hade seanser med mrs Twigg synes de ha befästs i sin upp- fattning. Dowding kunde aldrig glömma "pojarna", dvs. de unga män som offera- de sina liv i Slaget om Storbritannien. "I egenskap av deras befälhavare hade han skrivit till deras mödrar, hustrur och fästmän. Men han tycktes inte kunna få dem ur sinnet. Han drömde ofta om dem." Han sökte också kontakt med dem genom spiritistiska seanser. Sir Victor Goddard å sin sida förde genom mrs Twigg långa samtal med filosofen och alpinisten Doug- las Fawcett (död 1960). Anteckningarna omfattar flera hundra sidor. De bevis som åberopas till förmån för spiritismen förefal- ler dock inte märkligare än att de kan tolkas enligt mönstret för kända ESP- förlopp i samband med klyvningsproces- ser i det undermedvetna. Andra medde- landen av andra celebriteter är i många fall torftiga, stundom banala. Man kan inte undgå att tycka att rejäla medde- landen om denna världens angelägenheter, om förlorade kvitton m.m. är betydligt in- tressantare. Sådana invändningar och an- märkningar bör dock inte hindra oss från att inse att mediernas förändrade med- vetenhetstillstånd i transen och deras ofta manifesterade oberoende av rum och tid innebär ett nytt förhållande till verklig- heten och även en ändrad relation till den egna materiella kroppen, erfarenhe- ter vars egentliga innebörd aldrig penetre- rats. Det finns så mycket oförklarligt i dessa sammanhang att vi bör ta oss i akt för överkloka omdömen.

Ena Twigg framstår i sina minnen som en sympatiskt flärdfri kvinna som är be- själad av en djup, man kan säga meta- fysisk önskan att hjälpa och upplysa sina medmänniskor. Ett av hennes uttalanden lyder: "Den människa som blundar och vägrar att se problemen klart, kan aldrig gå framåt andligen. Man kan aldrig slapp- na av, aldrig bli lat och bekväm av sig och tro att man har betalt sin skuld och därför är friköpt från framtida prövningar. Man kan inte betala kontant och vara kvitt."

Birger Qvarnström

Privatseanser!

Medium Rolf Göransson tidsbest.
Tel. 019/10 05 76 Örebro

Föredrag-diskussionsaftnar i föreningar och slutna sällskap.

Rubriker: "Hur fungerar ett medium?"
"De sju astrala planen." "Direktkon- takt med andevärlden."

ASTROLOGISKA ANALYSER

för barn och vuxna
— även partner —
av CARL LIDMAN

30 års erfarenhet

adr. Frimärksvägen 33
122 47 Enskede
Tel. 08-48 80 58

UFO OCKULTISM ESP

Engelskspråkig litteratur.

700 titlar i lager varav 200 i pocket.

Rekvirera våra boklistor!

OBS! Ny lista USA — 1800 titlar.

EDISTA postorderbokhandel
Box 4003, 180 10 ENEBYBERG

Besök gärna vårt lager efter överens- kommelse per tfn 08/758 62 50.

SPIRITUALISTISK LITTERATUR

Begär vår boklista med senaste nytt!
(Priserna med moms.)

Brunton, Paul: Den hemliga vägen,
hft kronor 39:—

Cooke, Ivan: Sir Arthur Connan Doyle
kommer tillbaka kronor 36:—

Puharich, A: Uri (Geller)
hft kronor 42:50

Sallert, Ulla: Astrologi,
hft kronor 39:—

Schmidt, K. O.: Vi lever inte bara en
gång, hft kronor 39:—

Schmidt, K. O.: Reinkarnation,
hft kronor 33:—

Twigg, Ena: Medium, inb kronor 43:—

BOKFÖRLAGET EXCELSIOR, AB
Box 5314, 102 46 STOCKHOLM 5

VATTUMANNEN

Bokhandel och
postorder

NY KATALOG 1975

med nya titlar från
USA och England.

Order: tel. 08/10 69 15

Affär i Strindbergs Blå Tornet
Tegnérgatan 43 A, Stockholm.

Meditation, yoga, astrologi, massage,
akupunktur, makrobiotik, flygande te-
fat, skivor, affischer, rökelser.

Nu bättre och snabbare leveranser.

VATTUMANNEN
Box 45096
104 30 Stockholm

A. Information om elixiret, den 250-
åriga »Haarlemer healing oil».

B. Information och demonstration av

professor Lakhovskys
MWO-kroppsennergialstrare m.m.
Positiva referenser finns.

C. Din personliga BIORYTM uträknas
enl. medicinalrådet dr. Wilhelm Fliess'
metod, byggd på strikt vetenskapliga
forskningsrön.

1. Biorytmogram eller pulsationsryt-
men.

2. Högsta försäkringsskydd mot den
egna mänskliga faktorn.

Ovärderligt för bl. a. varje bilförare
— enl. statistiskt underlag.

D. Alltmer populära manastrålande
LAPIS LINGUA
den mexikanska,
tjusigt turkosskimrande
»TUR-smyckestenen»

från Sierra Madres inre — positivt
testad och lovordad av framstående
psykometriker och pendelspecialister
kan erhållas genom undertecknad.
Många positiva uttalanden om L.L.
finns av lyckliga ägare.

HARALD SCHUBERT
S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm
Tel. 08 - 33 19 32

Några av våra läsare vill att Sökaren skall hålla sig till paranormala ting, flygande fat och dylikt och inte "börja med politik". Vi skall t.ex. inte, tycker dessa personer, intervjua kommunister.

Jag ser det så här: Om man har intresse för livsåskådningar, bl.a. religioner, ställs man inför etiska problem. Till en religion hör ju alltid en morallära. Etiken rör i synnerhet vårt förhållande till nästan, medmänniskan. Och där kommer de sociala frågorna in. Man undrar: Hur ser det goda samhället ut? Hur bör vi sträva för att skapa goda levnadsförhållanden? Detta är moraliska frågor, det är etik. Det är medmänskliga frågor. Och det nya kommunistiska Kina är intressant ur socialietisk synpunkt.

Det är också viktigt att kunna lyssna. Det är roligt, nyttigt och nödvändigt att lyssna på personer med olika meningar, och då naturligtvis även på sådana som har annan mening än man själv. Många kan eller vill inte lyssna. Detta skapar en hel del svårigheter, onödiga stridigheter — på det internationella planet i

värsta fall krig. De typiska sektmänniskorna lyssnar inte, vare sig de är religiösa eller politiska. De vill inte gärna veta av andra meningar än dem som stämmer med de egna grundteserna.

Botemedlet mot verklighetsfrämmande och skadlig sekticism är att öppna sina andliga portar, så att naturens alla vindar får blåsa in.

I en diktaturstat, där regering och andra styresmän sitter utan mandat från folket, är kritik ett hot mot makthavarnas innehav av makten och bedöms, om kritiken är radikal, som brott. Där bestämmer myndigheterna vilka åsikter som får finnas. I en demokrati som Sverige uppfattar styresmännen, som representerar folket, all intelligent kritik som värdefull debatt. Här är meningsbrytningarna i de offentliga diskussionerna en grundförutsättning för danandet av det goda samhället. Det som är ett brott i ett diktaturland är i en demokrati den högt värderade grundvalen för samhällets utveckling.

I ett land där kommunismen tagit makten med våld får man inte fritt

intervjua socialdemokrater, liberaler och konservativa och återge deras meningar inför offentligheten. I en stark demokrati däremot har man råd att låta alla opinioner komma till tals. Den svenska demokratin är så fast förankrad i det svenska folket att vårt samhälle endast kan berikas av kritiken från radikala element på vänsterkanten.

Det finns värdefulla korn av sanning i vänsterns samhällssyn, men "socialismen", sådan som den har utbildats i t.ex. Östeuropa, är ingen lösning på några väsentliga samhällsproblem, utan ett ideologiskt bedrägeri, ett system att hålla folket nere som lydiga tjänare åt den teknokratiska eliten.

I vår socialliberala demokrati kan ett fritt sanningssökande förekomma, både i fråga om politik och livsåskådningar. Vi får lyssna — och sakligt överväga, ta ställning — vi får även tillbakavisa påståenden som vi vet eller anser är felaktiga. Det är skönt att vi lever i denna fria luft.

SÖKAREN

Nr 2 1975 Årgång 12

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Postgiro: 70 60 47-8

Bankgiro: 372-8128

Telefon: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

I redaktionen: Nils-Olof Jacobson

Sökaren är en oberoende tidskrift för livsåskådningsfrågor, där skilda meningar kan föras fram.

För varor och tjänster som utbjuds i annonser i denna tidskrift svarar endast annonsörerna själva.

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 40:—

Halvår 22:—

I Norge och Danmark kan prenumeration ske med svensk postgiroanvisning.

I Finland kan inbetalning göras till Akademiska Bokhandeln, Postbox 128, 00 101 Helsingfors 10, postgiro 53 33-2. Helår kostar då 30 mk, halvår 16 mk.

Annonspriser (moms tillkommer):

Helsida 500:—, halvsida 300:—, småannonser 10:— per cm men minst 30:—.

INNEHÅLL:

Uri Geller — lurade han forskarna? 1

Nils-Olof Jacobson:

Uri Geller, Andrija Puharich och De Nio 5

Esperanto — en väg till internationellt samförstånd? 7

Nils Wiklund:

Det upprepbara experimentet 8

Den ockulta bokvägen 14

Dora Scarlett:

Vattenfallet 20

Per Ragnar:

Reflexioner 23

Läst och klippt 24

Claus Oreskov:

Vedanta 26

Bokrecensioner 29

SM:

Att lyssna 32

Copyright resp. förf.